

SZAKDOLGOZAT

Borda Veronika

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Georgikon Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Vidékfejlesztési agrármérnök alapképzési szak

**A borturizmus és a vidékfejlesztés vizsgálata
a Badacsonyi borvidéken**

Belső konzulens:	Dr. Lőke Zsuzsanna egyetemi docens
Belső konzulens intézete/tanszéke:	Vidékfejlesztési és Fenntartható Gazdaság Intézet, Fenntartható Turizmus Tanszék
Készítette:	Borda Veronika

Készthely

2024

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. Szakirodalmi áttekintés	4
2.1. Szőlőterületek a világban és Európán belül	4
2.2. Borvidékek Magyarországon	5
2.3. A bor és a szőlő szerepe és sokszínűsége	8
2.3.1. A szőlő ismertetése	8
2.3.2. A bor ismertetése	8
2.3.3. A borkultúra.....	9
2.4. Borturizmus.....	11
2.4.1. Fogalma.....	11
2.4.2. Lehetséges fajtái.....	12
2.4.3. A borút jelentősége	15
2.4.4. Gazdasági hatások	16
2.5. Balaton borrhíó	17
2.5.1. Jellemzői.....	18
2.5.2. Badacsonyi borvidék	20
3. Kutatásmódszertan	26
4. Eredmények	27
4.1. Másodelemzés	27
4.2. Primer vizsgálat eredményei	36
5. Következtetések és javaslatok	52
5.1. Következtetés	52
5.2. Javaslatok	55
5.3. Vidékfejlesztés szerepe.....	57
6. Összegzés	59
7. Irodalomjegyzék	60

8. Mellékletek.....	63
----------------------------	-----------

1. Bevezetés

A dolgozatom témája és kutatás helyszíne a Badacsonyi borvidék, amely Magyarország egyik legkisebb borvidékei közé tartozik. Ez a térség a különleges táji adottságaival, kiváló borfajtáival és jelentős történelmi hagyományokkal büszkélkedhet. A borturizmus szerepe jelentős mértékben járul hozzá a gazdaság fejlődéséhez, de a vidékfejlesztés szempontjából is kiemelkedő fontosságú.

Kutatásom célja a Badacsonyi borvidék borturizmusának átfogó elemzése, különösen annak vizsgálata, hogy milyen hatással van a turizmus a helyi gazdaságra és a vidékfejlesztésre. Vizsgálatomat egy korábbi kutatás (Kovács, 2011) inspirálta, amely a Villányi borvidék példáját vette alapul és segített a kutatási kérdéseim kialakításában.

A kutatásom kvalitatív módszertanra épül, mélyinterjúk segítségével gyűjtöttem adatokat a Badacsonyi borvidék helyzetéről és kihívásairól, ahol a helyi borászatok gazdasági szerepe, a szezonális és fenntarthatóság kérdései álltak a középpontban. Továbbá a borvidék hosszú távú lehetőségeit kívántam feltérképezni.

A kutatás alanyai a borviéken működő borászatok, a Badacsonyi Tourinform iroda TDM vezetője és Badacsonytomaj volt polgármestere voltak. Az ő nézőpontjukból vizsgálok a Badacsonyi borvidék történetét, jelentőségét és kihívását, amelyek a térség fejlődése során szembesülnek.

Kutatásomhoz több kérdést is megfogalmaztam, amelyre választ szeretnék kapni:

1. Hogyan járul hozzá a borturizmus a Badacsonyi borvidék gazdaságához és a helyi infrastruktúra fejlesztéséhez?
2. Milyen hatása van a COVID-19 járványnak a helyi borturizmusra és borászatokra?
3. Hogyan kezelik a helyi borászatok a szezonális ingadozásokat?
4. Milyen fenntarthatósági intézkedéseket vezetnek be a borászatok?
5. Milyen jövőbeli fejlesztéseket terveznek a helyi borászatok a turizmus növelésére?

A dolgozatomban a borturizmus vizsgálata áll a középpontban, amelynek fogalmát és jelentőségét a szakirodalmi feldolgozás során szeretném bővebben bemutatni. Emellett ismertetem a Badacsonyi borvidéket is, hiszen ez a térség képezi a kutatásom alapját.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. Szőlőterületek a világban és Európán belül

Az OIV (Nemzetközi Szőlő és Bor Szervezet) 2023-as becslése alapján a világon 7,2 millió hektár szőlőültetvény található. Spanyolországnak van a legnagyobb területe, a világnak kb. 13%-át teszi ki. A sorrendben Franciaország (792 ezer hektár), Kína (755 ezer hektár) és Olaszország (719 ezer hektár) követi. Azonban bortermelésben első helyen Franciaország (48 029 ezer hl) áll. A borfogyasztás esetében Amerikai Egyesült Államokban van a legnagyobb érték, amely 33 314 ezer hl.

Az OIV 2023-as adatai szerint majdnem 100 millió hektolitert értékesítettek külföldi piacokra. A legnagyobb kivitelt Olaszország érte el 21 366 ezer hektoliterrel. A rangsorban Olaszországot Spanyolország (20 815 ezer hl), Franciaország (12 667 ezer hl) és Chile (6791 ezer hl) követte. A behozatal szempontjából Németországban (13 574 ezer hl), az Egyesült Királyságban (12 327 ezer hl) és az Amerikai Egyesült Államokban (12 265 ezer hl) mérték a legnagyobb értékeket.

Az elmúlt években a globalizáció hatására egyre több borász lépett be a világpiacra, akik képesek több millió hektoliter bort bevezetni. A bor termelése és értékesítése szempontjából jelentős növekedés figyelhető meg, és a piaci szereplők közül Kína rendelkezik a legnagyobb növekedési potenciállal. Az előrejelzések szerint a kínai borértékesítés a következő 20-30 évben is folyamatosan növekedni fog. Ezzel párhuzamosan az internet új lehetőségeket kínál arra, hogy az ügyfélpiaci szegmenseket közvetlenül lenyűgözzék új piaci szereplők és új termelési-forgatókönyvek révén, mind a termelés, mind a fogyasztás szempontjából. (Dudić et al., 2023:96)

A globális boripar jelentős részt tölt be számos ország gazdaságában és közreműködik a termelés volumenének és az export értékének gyors növekedéséhez. A COVID-19 járvány következményei ellenére a bor iránti kereslet továbbra is erős maradt. Az elmúlt évek borfogyasztása növekedést mutatott, és az előrejelzések szerint ez a vonal a jövőben is folytatódik. A világ bortermelésének főbb szereplői Olaszország, Franciaország és Spanyolország, amelyek együttesen a világ bortermelésének majdnem 50%-át teszik ki. Az USA, Argentína, Chile és Ausztrália a feltörekvő országok közé tartoznak, amelyek gyorsan fejlődnek a borpiacon. (Dudić et al., 2023:94)

A táblázatban a szőlőültetvények méretét mutatja csökkenő sorrendben Európában:

1. táblázat: Szőlőültetvények mérete Európában 2023-ban
Forrás: OIV, 2023

Ország	Szőlőültetvények (ha)
Spanyolország	945 061
Franciaország	792 023
Olaszország	719 955
Románia	187 016
Portugália	182 260
Moldova	116 500
Oroszország	105 297
Németország	103 687
Görögország	94 303
Bulgária	62 240
Magyarország	60 621
Ausztria	44 535
Szerbia	20 113
Csehország	17 735
Luxemburg	1 216
Belgium	891
Málta	383
Hollandia	302

Magyarország szőlőültetvényeinek területe 60 621 hektár, amellyel Európában a 11. helyet foglalja el (lásd 1. táblázat). Az IOV adatai szerint Magyarország 2023-ban 2432 ezer hektoliter bort termelt. A borfogyasztás tekintetében az ország az európai rangsor vége felé található, 1644 ezer hektoliteres mennyiséggel. Hazánk azonban szép eredményt ért el az export terén 2023-ban, hiszen Európában benne van a legjobb 10 között (1266 ezer hl).

2.2. Borvidékek Magyarországon

Magyarországon 6 borrégió és 22 borvidék található, amelyek mindegyike saját egyedi tulajdonságokkal rendelkezik és minőségi borokat kínál. (HNT)

A borvidék a termelési tényezők és a termelt borok jellege által kijelölt terület, ahol az éghajlati feltételek és talajadottságok megfelelnek a szőlőtermesztés és bortermelés igényeinek. (Laposa, 1988:9) Minden borvidéknek meg van a saját stílusa, amelyben jellegzetes boraikat mutathatják meg a fogyasztóknak. A turistákat elsősorban a borvidék népszerű borai motiválják az utazásra. (Tóthné, 2012:21) Magyarország borvidékei közül is kiemelhetünk, példákat: a soproni és villányi borvidéket a vörösbor, a badacsonyi a szürkebarát, Tokajt a tokaji aszú, míg az egri borvidéket a bikavér teszi ismertté. A borvidékek elhelyezkedését tekintve egyenetlenül találhatók Magyarországon. (KSH, 2020)

Az alábbi táblázatban bemutatom Magyarország borvidégeit a régiók, jellemzők és szőlőfajták szerinti bontásban. Az egyes borvidékeknél feltüntethetők a legfontosabb természeti és kulturális jellegzetességek, valamint a szőlőfajták, amelyek meghatározzák az adott régió borászatát. A táblázat segítségével átfogó képet kapunk a magyar borvidékek sokszínűségéről.

2. táblázat: Magyarország borrégió, és a borvidékek bemutatása

Forrás: Könyves, 2015:116-146; Ember et al., 2021:274-310; HNT, 2023 Saját szerkesztés

Borrégiók	Borvidék	Jellemzői	Előforduló fajták
Balaton borrégió	Badacsonyi borvidék	Jellemzően fehér bort adó terület, vulkanikus tanúhegyekkel.	Olaszrizling, Szürkebarát, Pinot noir
	Balatonboglári borvidék	Szeles és napos vidék, ahol egyre több fehérbort termelnek, boraikat magas alkoholtartalom jellemzi.	Chardonnay, Irsai Olivér, Merlot
	Balaton-felvidék borvidék	Az elszórtan elhelyezkedő fehérprésházak és a keleti-nyugati részek különbsége miatt ismert, főként fehérszőlőt termelnek.	Olaszrizling, Szürkebarát, Chardonnay
	Balatonfüred-Csupaki borvidék	Változatos talaj jellemzi, az elmúlt időben megnőtt a kék szőlő telepítése.	Olaszrizling, Kékfrankos, Szürkebarát
	Nagy-Somlói borvidék	Legkisebb borvidékünk, boraikat magas sav- és alkoholtartalom jellemzi.	Olaszrizling, Juhfark, Furmint
	Zalai borvidék	Magyarország egyik legfiatalabb borvidéke, ahol főként fehérbort termelnek.	Olaszrizling, Cabernet sauvignon, Zöldveltelini
Duna borrégió	Csongrádi borvidék	Átlagosan több napfényt kap, de kevesebb csapadékot. Az utóbbi időben vörösbor-termelő vidék.	Kékfrankos, Cserszegi fűszeres, Kövidinka
	Hajós-Bajai borvidék	Híres a Hajósi Pincefaluról, amely őrzi a többéves borászati hagyományokat.	Cserszegi fűszeres, Kékfrankos, Bianca
	Kunsági borvidék	Magyarország legnagyobb borvidéke, homokos talaja ideális minőségi bor készítésére.	Bianca, Cserszegi fűszeres, Kékfrankos

Borrégiók	Borvidék	Jellemzői	Előforduló fajták
Felső-Magyarországi borrégió	Bükk borvidék	Helyi fogyasztásra termelnek, fiatal borvidék.	Kékfrankos, Leányka, Chardonnay
	Egri borvidék	Történelmi múlttal rendelkező, változatos borvidék.	Kékfrankos, Merlot, Cabernet sauvignon
	Mátrai borvidék	A második legnagyobb területű borvidékünk, vulkanikus talajjal.	Rizlingszilváni, Kékfrankos, Szürkebarát
Felső-Pannon borrégió	Etyek-Budai borvidék	A Törley pezsgő szülőhelye, ahol főként fehér fajtákat termesztnek.	Chardonnay, Irsai Olivér, Zöldveltelini
	Móri borvidék	Hűvös klímájú terület, amely leginkább fehérborokat ad.	Ezerjő, Chardonnay, Tramini
	Neszmélyi borvidék	Régen Ászár-Neszmélyi borvidék volt, az Esterházy család pezsgőpincésze Tatán található.	Chardonnay, Szürkebarát, Sauvignon
	Pannonhalmi borvidék	Legősibb bortermelő terület, jellemzően fehér bort ad, magas alkoholtartalommal.	Olaszrizling, Irsai Olivér, Rajnai rizling
	Soproni borvidék	Kékszőlő termesztéséről híres, a borospincéket gyakran a saját házaik alá építették, nem a szőlőhegyekre.	Kékfrankos, Zweigelt, Zöldveltelini
Pannon borrégió	Pécsi borvidék	Az ország legmelegebb és leghosszabb tenyészidejű borvidéke, itt található az első pezsgőgyár is (Littke).	Olaszrizling, Chardonnay, Rizlingszilváni
	Szekszárdi borvidék	Magyarország legrégebbi vörösbortermő vidéke, a dűlők változatos fekvése kedvez a szőlőtermesztésnek.	Kékfrankos, Merlot, Cabernet franc
	Tolnai borvidék	Az egyik legfiatalabb borvidék, különlegessége a györkönyi pincefalu.	Kékfrankos, Chardonnay, Zöldveltelini
	Villányi borvidék	Magyarország legdélibb borvidéke, amely a minőségi vörösborairól híres. Itt alakult ki az ország első borútja, a Villány-Siklói Borút.	Cabernet sauvignon, Kékoportó, Cabernet franc
Tokaj borrégió	Tokaji borvidék	Legjelentősebb borvidékünk, UNESCO világörökségének része.	Furmint, Hárslevelű, Sárga muskotály

2.3. A bor és a szőlő szerepe és sokszínűsége

2.3.1. A szőlő ismertetése

A szőlő a Föld egyik legősibb növénye, amely egyidős lehet az emberi társadalommal, és szerves részét képezi a kultúrának és a törtélemnek. Fogyasztható nyersen és borkészítésre egyaránt alkalmas. (Laposa, 1988:7) „A szőlő egy indás növény, amely támasztás nélkül a talaj felszínén terjeszkedik.” Tulajdonságai a fajtájától függenek. A termelés során a szőlőt a kiválasztott tőkeformára nevelik, amely alkalmazkodik a termőhelyhez, a fajtához és gazdasági körülményekhez. (Ember et al., 2021:20)

A termesztésre szánt szőlő a *Vitis vinifera*, amely hosszú idő alatt érte el mai formáját és a Vitaceae család, azaz a szőlőfélék közé tartozik. A borszőlő Euráziában fejlődött ki, míg Dél-Amerikában a XIX.-XX. században telepítéssel terjedt el. (Ember et al., 2021:13,15)

A világon több ezer szőlőfajta létezik, de csak kevésnek van termesztési értéke. A borok minősége és gazdasági értéke lehetővé teszi, hogy az adott területen elterjedjen, például a borvidékeken. A helybeli fajták értéke elsősorban lokálisan fontos. (Ember, 2021:52)

Hazánkban 2020-ban a legtöbbet termesztett szőlőfajták a Kékfrankos (7583ha), a Bianca (5661ha), a Cserszegi fűszeres (4034ha), a Furmint (3668ha) és az Olaszrizling (3458ha) voltak. (KSH, 2020)

2.3.2. A bor ismertetése

A bor a szőlő levéből készített must vagy cefre alkoholos erjedésével előállított ital. (Laposa, 1988:7) Különböző szőlőfajtákról beszélhetünk a szőlő két fő csoportján a fehérszőlőn és kékszőlőn belül. A fehérszőlőből a fehérborokat, a kékszőlőből pedig vörösborokat és a rozékat készítenek. (Várhelyi, 2012)

A szőlő értékét befolyásolja a talaj minősége, az időjárás, a mikrokörnyezet és a termőföld elhelyezkedése, amely mind hatással van a termelésre. Ennél a tevékenységnél az ember szerepe meghatározó, hiszen a tudás és tapasztalat segít a borok minőségének és karakterének kialakításában. Alapvető tényező lehet a borászati technika, a dolgozók szakértelme, a bor tárolása és a professzionális bemutatása. Összefoglalva, ez azt mutatja, hogy nélkülözhetetlen az átfogó tudás a bor előállításához és hogy egyetlen bor sem teljesen egyforma. Ez a különбözőség és rendkívűliség a borok sajátosságait is tükrözi. (Várhelyi, 2012)

A bor egy olyan ital, amely minden évszakban jelen lehet -télen forralt borként, nyáron pedig hideg fröccsként-, legyen szó hétköznapiokról vagy ünnepi alkalmakról. A bor ismert pozitív élettani hatásairól és a gasztronómiával való szoros kapcsolatáról. (Könyves, 2015:17) A bor egy különleges termék, amelyhez szorosan kapcsolódik a kultúra, a vallás, sőt az irodalom is. Nevezhetjük még szituációs élményterméknek, mivel fontos, hogy milyen körülmények között és milyen hatással fogyasztjuk. Emellett besorolható a kísérleti vagy élményjavak kategóriába is, hiszen csak ízlelés után állapítható meg a minősége. Ebből adódóan bizalmi terméknek is tekinthető, mivel a fogyasztó gyakran csak a termék nevét és a termelőt ismeri mielőtt megkóstolja. (Kovács, 2011:29) A bor divatos ital, amely hosszú ideig megőrizte ezt a státuszt és évről évre változatosság jellemezi. (Tóthné, 2012:21)

2.3.3. A borkultúra

A bor már ősidők óta a kultúra része, nem egy tipikus ital, amelyre az embereknek szükségük volt, hanem az ember ambíciójából született készítmény. Az emberek évről évre próbálták a lehető legjobb módon elkészíteni, és ezzel párhuzamosan jelentek meg a hozzá kapcsolódó körülmények és ábrázolások. (Dula et al., 2012:6) A bor különleges helyet foglal el az italok között, és ennek több indoka van: az alapanyag, a szőlő egyedisége, a hagyományok, a történelmi örökség, a borkészítéshez szükséges tudás, a minőségi eltérések, a sokszínűség, a változatosság és a gasztronómiával való párosíthatóság. (Várhelyi, 2012)

A szőlőtermesztés és borkészítés jellegzetes feltételeket igényel: csak olyan területeken lehet megfelelő minőségben szőlőt termelni, ahol az éghajlat, a talaj is alkalmas, valamint a borokat a megfelelő pincékben érlelik és tárolják. A borászat általában a vidéki élethez és kézművességhez kötődik, ahol a borászok különleges szakértelmét és intuíciót fejlesztenek ki, ami megkülönbözteti ezt a mesterséget. (Várhelyi, 2012)

A borkultúra megvalósításához szükség van arra, hogy változatos választási lehetőségeket biztosítsanak a vevőknek. Ráadásul ismerni kell azt a bort, amit kínálunk. (Dula et al., 2012:7)

Ezek alapján a borkészítés helye a borfogyasztók számára idegenforgalmi célpontnak számít. Ez különösen igaz, ha ez a termőterület neves, minőségi borokat termel, gyönyörű kilátással rendelkezik, megfelelő infrastruktúrával ellátott (pl.: látványpince, borvendéglő). Továbbá, ha szakértő borászok szolgálják ki a látogatókat, vagy lebilincselő programokkal várják a turistákat (pl.: szüret mulatság). Ha a termőföld vonzáskörzetében számos más látványosság található, a látogatók aránya is magasabb lehet. Amennyiben az utazás fő célja a borfogyasztás, akkor borturizmusról beszélünk. Jellemző az is, hogy bár az utazás elsődleges

motivációja más lehet, a borturisztikai termékpaletta jól illeszkedik a fő motivációt jelentő turizmustípushoz. (Várhelyi, 2012)

A borkészítés napjainkban lehet nagyüzemi vagy tradicionális, kézműves jellegű is. A bortermelő országokban a termelők hierarchiájának alsó rétegét többnyire a kisebb gazdasági egységek alkotják. Ezek a birtokok alapvetően figyelemfelkeltőek a városi emberek számára, de a legnagyobb vonzerőt a kézműves jellegű borászatok jelentik. (Várhelyi, 2012)

A bor egyedülálló árucikk, amely egyaránt része a helyi kézműves kultúrának, a tömegkultúrának és magaskultúrának az előállítók és vásárlók jóvoltából. (Várhelyi, 2012)

A tömegkultúrába tartozó borfogyasztásnak különböző formája ismertek, például a szeszes ital motiválta kocsmázás, a szakértői borkóstolás, az étel kíséretében fogyasztott bor, valamint a társasági beszélgetésekhez társított borivás. A bor közismert és kedvelt ital. A fejlett társadalmakban a borfogyasztás gyakran a fogyasztók lakóhelyéhez kötődik, és leginkább vendéglátóhelyeken vagy otthoni környezetben történik. Ez a jelenség teremti meg az igényt a bor termőterületeinek és pincéinek felkeresésére, azaz a borturizmusra. (Várhelyi, 2012)

A bor a magaskultúra részét is képezi sajátos szerepe és történelmi háttere miatt. Az irodalomban is előfordul, például a perzsa versekben, a Róma Birodalom és Európa irodalmában is. A borral kapcsolatos ábrázolások hozzájárulnak a pozitív vélemények kialakulásához, ami segíti a borturizmust. (Várhelyi, 2012)

Hagyományok

Manapság még mindig a hagyományosan készített bor a jellemző, azonban a gazdasági nyomás veszélyeztetheti a hagyományokat. Gyakori jelenség, hogy a kereskedelmi hálózatokban csak konkrét fajta vagy stílusú borok érhető el, és a borászok a hagyományaik és szakmai érdekeik ellenére kénytelenek ehhez alkalmazkodni. Továbbá, az előállítási költségeket is megemlítenők, ahol a hagyományos borkészítés mellett a kevesebb ráfordításra törekednek. A borkedvelő turistákat azonban nem az egyhangú borok vonzzák, hanem az adott helyi jellegzetes borai. Így a borturizmus szempontjából fontos a hagyományok és a tradicionális szőlőfajták megőrzése. (Várhelyi, 2012)

A bor sokszínűsége és a turisztikai területhez való kapcsolhatósága egyaránt támogatja a borturizmust. Magyarországon a kisebb, tömör területű borvidékek találhatók, amelyek könnyen felismerhetők a látogatók számára. Ennek köszönhetően a borutak kialakítása is egyszerűen megvalósítható. Hazánkban főként a vörös- és fehér asztali borok kerülnek előtérbe

a borturizmusban. A tokaji borok egyedisége különös figyelmet érdemel, hiszen Tokaj a Világörökség része. (Várhelyi, 2012)

2.4. Borturizmus

A borturizmus kiemelkedő szerepet játszik a turisztikai ágazatok között. (Tóthné, 2012:21) Napjainkban a borturizmus fellendülése figyelhető meg a gazdaságilag fejlődő térségekben. Azokon a területeken, ahol a természeti adottságok kedveznek a bortermelésnek, a borturizmus a vidéki gazdasági fejlődés motorjává válhat. Ezért fontos ennek előmozdítása hazai borvidégeinken. A minőségi borok iránti növekvő kereslet is indokolja ezt. Emellett a borturizmus kombinálható más idegenforgalmi tevékenységekkel, például túrázással, a hagyományos vidéki életkörülmények megismerésével, valamint a helyi ételek és italok felfedezésével. (Várhelyi, 2012)

Hazai viszonylatban a borturizmus kulcsfontosságú, azonban a világpiacon a neves boraink hírneve nem annyira közismert. Turisztikai célpontként hatékonyabb lehet, mint borexportként. Ennek tudatában célszerű a borturizmus népszerűsítése a magyarországi borvidégeken, amelynek pozitív hatásai közé tartozik a turisztikai kínálatot bővítése. Magyarországot borfogyasztó nemzetként tartják számon, figyelembe véve a hagyományokat és az éghajlati adottságokat. (Várhelyi, 2012)

2.4.1. Fogalma

A borturizmus olyan utazási forma, amelyet a borok kóstolása, fogyasztása és készítésének megismerése motivál. Magába foglalja a pincelátogatásokat, a borkóstolásokat, a szüreti eseményeket és a borfesztiválokat is. (Várhelyi, 2012) A borturizmus olyan vásárlói magatartás, amely a bor és a borvidék vonzerejére épül és céltudatosan fejlődik a borászati vállalkozások, valamint a borvidéken működő gazdasági és társadalmi szereplők együttműködése révén. Az ily módon kialakuló turisztikai látványosságok a borhoz kapcsolatos élményeket nyújtanak a látogatóknak. A borturizmus komplex jellegét hangsúlyozva elmondható, hogy többről van szó, mint némi egyszerű borfogyasztásról, hiszen tartalmazza a terület művészeti és gasztronómiai értékeinek bemutatását és az imázs kialakítását. (Könyves, 2015:51)

A borturizmus előmozdításának három fő iránya mutatható ki (Könyves, 2015:51-52):

1. A borhoz kapcsolódó táj kihasználásának, a természeti és kulturális örökség védelmének fokozása.
2. A borok és a kapcsolódó kínálatok magas színvonalának növelése.

3. A borvidék humánerőforrásainak hosszú távú fejlesztése.

A borturizmus fellendülésének egyik kulcseleme, hogy a borvidéki szolgáltatók együttműködjenek annak érdekében, hogy megteremtsék a megfelelő pincéket, borkóstolókat, szálláshelyeket és étkezési lehetőségeket, ahol a minőségi borokat népszerűsítik. (Tóthné, 2012:21) A borturizmus által kialakult kereskedelmi kapcsolat elősegítheti az állandó együttműködést a termelők és fogyasztók között. Összességében kijelenthető, hogy a borturizmus nemcsak a borászatok nyereségszintjének növeléséhez járulhat hozzá, hanem fokozza a borfogyasztás kultúráját és javítja a vásárlói ismereteket is. (Könyves, 2015:52)

A borturizmust az emeli ki a többi turizmusfajtából, hogy erősen kötődik a vidékhez. A bortermelés és a borturizmus szoros kapcsolata kölcsönösen erősíti egymás funkcióit. Ennek eredményeként a borturizmus rendszerében lehetőség nyílik arra, hogy a bortermelő területet, mint geológiai képződményt, valamint a helyi munkakultúrát, tudásrendszert és kultúrát az egész értékesítési folyamat részévé tegyék. (Könyves, 2015:52)

2.4.2. Lehetséges fajtái

A borturizmus lehetőségei (Várhelyi, 2012):

- Pincelátogatás és borkóstolás
 - Borfogyasztás pincében
 - Borkóstolás kóstolósoron
- Borút és borkóstoló séta tervezése
- Borvidékeken lévő borvendéglők
- Borászati szállás, vendéglátás
- Bortrezor, látogatók pincészetekhez való kötése
- Borfesztivál
 - Egyedi és több borvidéket átfogó túrák
- Szüret, szüreti felvonulás
- Borértékelés, borvásár kereskedőknek
- Borral foglalkozó civil és szakmai társaságok barangolásai
- Bor és más turizmusfajta összekapcsolása (pl. wellness)
- Gasztronómiai események
 - Borestek
 - Kulturális programok

- Borbál
- Újbor megáldása (pl. Márton nap)
- Borakadémia, tanítás

A gasztronómia is szorosan összekapcsolódhat a borturizmussal, hiszen az ételekhez illő bor az étkezés alapvető részét képezik és bemutatásuk szintén turisztikai vonzerőt jelent. Remek példa erre Magyarországon az Egri Bikavérünnep, ahol a pincészetek mellett vendéglátóhelyek biztosítják az ételeket és a hozzájuk illő borokat. Előfordulhat, hogy a borturizmus lehetőségei csak másodlagos szempontként jelennek meg. Jó példa erre, hogy 2010-ben Pécs elnyerte az Európai Kulturális Fővárosa címet, amely hozzájárult a borkultúra és a borászati turizmus fellendüléséhez. (Várhelyi, 2012)

A pincelátogatás a klasszikus borturizmus egyik nélkülözhetetlen formája. Ebben az élményben a látogatók megismerkedhetnek a borkészítés helyszínével, és ott kóstolhatják meg a termékeket. A borkóstolásnak jellegzetes ceremóniája van, amely során különböző borokat kóstolási sorba rendezve kínálnak. Az egyik legizgalmasabb helyszín a borkóstoláshoz közvetlenül a hordók mellett található, bár nagyobb csoportok esetében ez általában a pincék vagy borházak erre kialakított területén zajlik. A kóstolás egyik fő célja az azonnali boreladás: ez a termelőnek közvetlen bevételt jelent, míg a vásárlók számára megalapozott döntést tesz lehetővé. A borászok által közvetített tudás és a személyes kapcsolat kiemelkedő jelentőségű, és ez hosszú távon is meghatározhatja a vendégek véleményét az adott borvidékről. (Várhelyi, 2012)

A pincelátogatásokhoz kapcsolódó vendéglátás és szállás kérdései hasonlóak a turizmus más területein tapasztaltakhoz, azzal a különbséggel, hogy itt külön figyelmet kell fordítani a borhoz, illetve a másnapossághoz illő ételekre, valamint a pincék elhelyezkedéséhez igazodó, olykor nehezebben megközelíthető vagy méretében korlátozott szálláshelyek biztosítására. A bor hosszú ideje kiemelt szerepet tölt be a vendéglátásban, amit részben a bor és a kultúra, valamint a bor és a gasztronómia közeli kapcsolata magyaráz. Emellett gazdasági szempontok is fontosak, mivel az előállítás, a szőlőültetvények típusa és a gondozás módja széles árkatagóriát fed le, ami lehetővé teszi a különböző vendégek fizetőképességéhez és fizetési hajlandóságához való igazodást. A borral kapcsolatos vendéglátói munkaerőköltségek kevésbé függenek a bor értékétől, így jelentős árrést és profitot eredményezhetnek. (Várhelyi, 2012)

A borturizmus emellett lehetőséget nyújt a magyar gasztronómiai kínálat nemzetközi pozicionálására is. Bár sokan úgy vélik, hogy a magyar konyha világszerte kevésbé ismert, a

borkóstolás könnyebben vonzza a turistákat, mint önmagában a gasztronómia. Ezáltal a borturizmus révén a magyar gasztronómia is szélesebb körben reklámozható. (Várhelyi, 2012)

A borturizmus nem csupán vendéglátási szempontból fontos, hanem jelentős értékesítési csatorna is a borászati ágazat számára. Számos borász teljes termelését ezen keresztül értékesíti, elkerülve a hagyományos kiskereskedelmi láncokat és az árakat jelentősen befolyásoló nagyáruházakat. (Várhelyi, 2012)

A borturizmus lényeges elemei a különböző fesztiválok és események. Legjelentősebbek közé tartoznak a szüreti mulatságok, amelyek minden borvidéken előfordulnak. Magyarországon évszázadok óta számos kisebb-nagyobb bortermelő település rendez egyedi hagyományaikhoz illő rendezvényeket, amelyek valamilyen ünnepekhez, fontos eseményhez vagy a magyar gasztronómia egy-egy termékéhez. (Várhelyi, 2012)

A borturizmus körébe tartozó események három csoportba sorolhatók (Könyves 2015:79):

- Borkóstolók, pincelátogatások, bortúrák: Ezek során a fogyasztók egy meghatározott pince vagy termőterület borait kóstolják meg.
- Borfesztiválok, bornapok: Szervezett események, ahol különböző borterületek és termelők boraival ismerkedhetnek meg.
- Új típusú, speciális borral kapcsolatos események: Olyan programok, amelyek új élményeket és különleges eseményeket kínálnak a bor köré szervezve.

Magyarországon a borfesztiválok szorosan kötődnek a híres borvidékekhez, mint például Tokaj, Villány és Eger. Budapest, a főváros, kiemelkedő szerepet játszik a borfesztiválok szervezésében, mivel méretéből és jelentős fogyasztói piacából adódóan garantálja az események sikerét és az irántuk való keresletet. Etyek is említést érdemel, mint a bor-gasztronómiai központok egyike. A borfesztiválok általában a borvidékek területén koncentrálódnak, de olyan borvárosok, mint Sopron, Villány, Eger és Pécs is jelentős szerepet játszanak. Érdekes megfigyelni, hogy a szüreti fesztiválok a legtöbb borvidék kínálatában megtalálhatók, amelyek a hagyományok ápolásának fontosságát hangsúlyozzák, bár néhány kevésbé ismert vagy kisebb borvidék és néhány magas presztízsű borvidék esetenként elhanyagolja azok szervezését. (Szabó et al., 2017:79-80)

Szabó és Závodi (2017) szerint Magyarország 22 borvidéke rendezett különböző számú bor-gasztronómiai fesztivált a vizsgált időszakban 2017-ben. Nyolc borvidék szervezett legalább tíz vagy több ilyen eseményt, ami azt mutatja, hogy ezek a régiók hatékonyan kihasználják a

borfesztiválokban rejlő lehetőségeket, például forgalomgenerálásra, a hírnév növelésére és a hagyományok megőrzésére. A borkultúrához kapcsolódó fesztiválok a borvidékek legtöbbször a legnépszerűbb kategóriát képviselik, és a szabadtéri borhetek is részei ennek a kategóriának. Az ilyen fesztiválok aránya a legmagasabb Eger, Etyek-Buda és Kunság borvidékein. Eger például olyan hagyományokat ápol, amelyek az ottani borokhoz kapcsolódó ételekkel harmonizálnak, míg Etyek-Buda az ország bor-gasztronómiai központjának számít, amit az évente többször is megrendezett Etyeki Piknik népszerűsége igazol.

2.4.3. A borút jelentősége

A turizmusban egyre népszerűbbek és fontosabbak a tematikus utak, amelyek egy-egy téma köré szerveződnek, és a vonzerejüket a tematikus elemek, események adják. Ezek az utak a turisztikai termékfejlesztés fontos részét képezik, és egyre nagyobb arányt tesznek ki a világ turisztikai kínálatában. (Várhelyi, 2012)

A borturizmusban a borutak létrehozása jelenti a tematikus utak kialakítását. A borutak kialakításának tényezői között olyan fontos szempontok vannak, mint a bor központi szerepe és a borászat, mint értékesítési hálózat. A borászati szervezetek általában egyesületek vagy nonprofit csoportok, amelyek közösen végzik a márkaképzést, marketing tevékenységet és az önszabályozást, a közös arculat és minőség biztosítása érdekében. (Várhelyi, 2012)

A borút egy olyan útvonalat jelöl, amelyben borkínáló és eladóhelyek, vendéglők, szálláshelyek, ezen kívül turisztikai attrakciók és programok várják a látogatókat. A tájékoztató táblák és a prospektusok, amik segítenek a látogatókat tájékozódni a minősített, védjegytablával jelölt szolgáltatási lehetőségeknél. A borutak látogatása során a látogatók megtekinthetik a borvidék jelentősebb településeit. (Könyves, 2015:75)

Az állomások változatos programokat szerveznek a látogatóknak, például pincelátogatással összekötött borkóstolást, bormúzeumok megtekintését, szüretet és szüreti mulatságokat, borárveréseket és borfesztiválokat. További programlehetőségek közé tartozik a városnézés, kirándulás, lovaglás és túrázás. (Könyves, 2015:75)

A borút turisztikai kínálatának alapját a bor képezi, amelynek előállítói, bemutatói, kóstolói és eladóhelyei állnak a középpontban. Ehhez szorosan kapcsolódnak a különféle ellátást, szállást és programokat nyújtó szolgáltatások (Könyves, 2015:75):

- Borászatok, borászati üzemek
- Helyi termelők, helyi élelmiszertermékek gyártói

- Éttermek, vendéglátóegységek
- Szálláshelyek
- Borkereskedések, helyi termékeket árusító boltok
- Turisztikai irodák, turisztikai központok
- Kézműves műhelyek és vállalkozások
- Múzeumok, kiállítóhelyek.

Az európai borutak célkitűzései közé tartozik a borút struktúrájának létrehozása az adott borvidékeken, a borkultúra fejlesztése, a minőségi bortermelés fokozása és a helyi minőségi borok piacának bővítése. Emellett fontos cél a borturisztikai kínálat fenntartható fejlesztése is. (Könyves, 2015:75)

Magyarországon a 30 borút különböző fejlettségi szinten áll, de mindegyik teljesíti az európai borutak kialakításához szükséges alapvető feltételeket. Ezek a borutak úgy lettek kialakítva, hogy a borvidékek részben vagy teljesen bejárhatóak legyenek, és minőségi bortermelés folytatható legyen rajtuk. (Könyves, 2015:77)

Az alapvető feltételeken túl minden magyarországi borút jellemzője a falusi környezet, a szabadidős programok, az épített és kulturális örökség emlékei, valamint a táj és természeti értékek megléte. (Könyves, 2015:75)

A borút kínálati tényezői két típusra osztható (Könyves, 2015:75):

- Borra épülő szolgáltatások (borkóstolás, vendéglátás, borértékesítés, egyéb programok).
- A kínálat egy-egy szintjén kiegészítő, kapcsolódó ajánlatok (nincs jelen saját bor, de egyéb programokkal, gasztronómiával, szálláshelyek biztosításával van turisztikai kínálat).

2.4.4. Gazdasági hatások

Egy jól működő turisztikai rendszer bevételt jelent a vállalkozóknak, akik nyereségüket saját céljaikra használják fel. A borturizmus mellett kiváló kampány a vidéki borászatok számára, ami növelheti a keresletet. A magas jövedelmek pedig erősíthetik a helyi vásárlóerőt és ráébreszthetik a helyieket arra, hogy érdemes a turizmusba beruházni. (Tóthné, 2012:22)

A borút egy turisztikai termék, amely gazdasági előnyöket hoz a helyi közösségnek. Új munkahelyeket teremthet, elősegítheti a helyi vállalkozások fejlődését, és növelheti a helyi

jövedelmet. Ezáltal hozzájárulhat az elvándorlás csökkentéséhez és vonzóbbá teheti a térséget a befektetők számára. Az önkormányzatok és a lakosság együttműködésén alapuló kezdeményezés új lehetőségeket és értékeket teremthet. Emellett elősegíthetik tömegközlekedési lehetőségek bővítését és az infrastruktúra fejlődését. A vendéglátóhelyek minőségi, szolgáltatási és méretbeli változásai, például a férőhely gyarapodása, más szolgáltatások létrejöttét és fejlesztését eredményezheti. Maga a borút, információs rendszer fejlesztése és a vendégközpontú környezet kialakítása szintén fontos cél. Ezenkívül szélesítheti a vendégkört, és hozzájárulhat a látogatók tartózkodási idejének meghosszabbításához. (Tóthné, 2012:22)

2.5. Balaton borrégió

A Balaton borrégió 6 borvidéket foglal magába, amelyek változatosak geográfaiailag és geológiaiilag is. Elsősorban a fehérbor készítés jellemzi a térséget, de az utóbbi időben minőségi vörösborok is megjelentek. Az északi part mindig is bortermelő terület volt, míg a déli parton csak a XX. században fejlődött ki a szőlőtermesztés. (Ember et al., 2020:278)

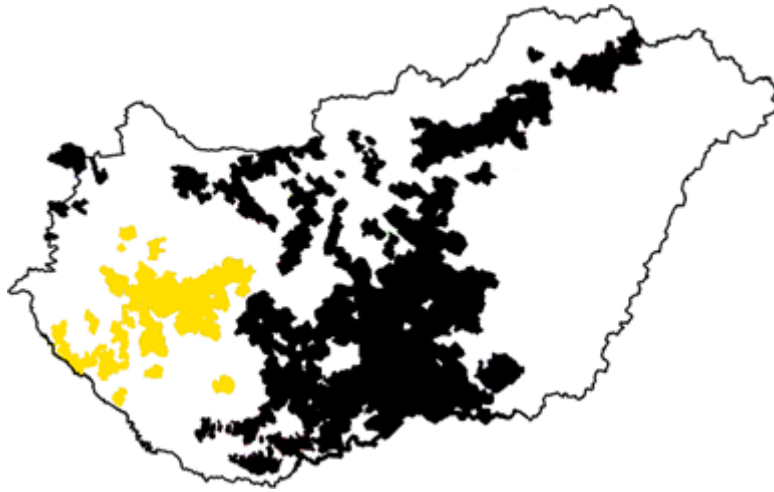
3. táblázat: A Balaton borrégió borszőlővel beültetett értékei 2023-ban
Forrás: HNT, 2023 Saját szerkesztés

Borrégió	Borvidék	Borszőlővel beültetett terület (ha)		
		Összesen	Fehér fajták	Kék fajták
Balaton borrégió	Badacsony	1187	979	208
	Balatonboglár	3420	2393	1027
	Balaton-felvidék	653	544	109
	Balatonfüred-Csopak	1822	1314	508
	Somló	456	434	22
	Zala	659	517	142

A táblázat a Balaton borrégió borvidékeire jellemző, borszőlővel beültetett területek megoszlását mutatja. A legnagyobb terület a Balatonboglári borvidéken található, amely 3420 hektár. A legkisebb beültetett területű borvidék a Somló, mindössze 456 hektárral. Mindegyik borvidéken a fehér szőlőfajta dominál. Ez jelzi, hogy a Balaton borrégió általánosságban a fehérborokra specializálódtak. A fehér szőlőfajták legmagasabb aránya a Somlón van, hiszen a terület több, mint 95%-át fehér szőlőfajták teszik ki. A legkisebb aránnyal Balatonboglár rendelkezik. Ugyanakkor Balatonboglár borvidéken található a legnagyobb kék szőlőfajta terület a borrégióban. A Balatonfüred-Csopak borvidék is jelentős kékszőlő területtel rendelkezik. Összefoglalva a Balaton borrégió borvidékein a borszőlő termesztés jelentős része fehér fajtákra épül.

1. kép: Balaton borrhéió elhelyezkedése Magyarországon

Forrás: <https://winetrek.hu/borvidekek/> Letöltés dátuma: 2024.11.05.

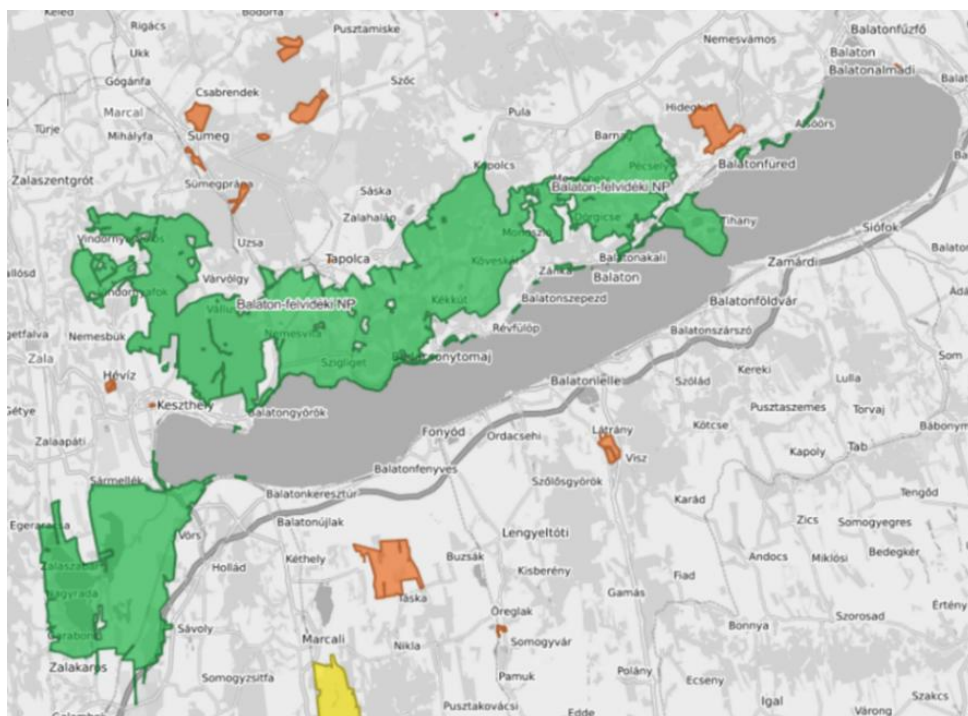

2.5.1. Jellemzői

Közép-Európának egyik legnagyobb üdülőkörzete a Balaton, amely szubmediterrán éghajlata kedvező a szőlő számára. A tavat délről a somogyi hegyek, míg északról a Balaton-felvidéki hegyvonulatok határolják. A Balaton vidékének értékeit a természeti adottságai, valamint történelmi és kulturális örökségei képviseli. A Balaton-felvidék jelentős részét nemzeti parkká nyilvánították 1997-ben. (Laposa, 2003:9)

2. kép: Balaton-felvidéki Nemzeti Park

Forrás: <https://web.okir.hu/map/?config=TIR&lang=hu> Letöltés dátuma: 2024.09.09.

A környék szőlőművelésének fénykora a 18-19. századra tehető. A Balaton körüli szőlőterületek sok változáson mentek keresztül, egyes területek beépültek vagy beerdősödtek. Továbbá olyan események történtek, mint a filoxéravész és a Trianon, amelyek elindították az üdülőtelep növekedését. Az 1950-es évek szocialista időszakának rendelkezései, amelyek hatással voltak az emberekre és a tájra egyaránt. Utána az 1990-es években bekövetkezett a tulajdonjogi változások is hatást gyakoroltak a térségre. Hévíz, Cserszegtomaj és Alsópáhok környéke robbanásszerűen fejlődött, éppúgy, mint Siófoktól Balatonfüredig húzódó szakasz, amelyek hatására a települések összezárulnak és alig látható már a régi táj. Ezek a nagyobb építkezések kedvezőtlenül hatottak a szőlőtermesztésre, de a hagyományos szőlőfajták fennmaradt. (Laposa, 2003:10)

A balatoni borvidékek a szőlőtermesztés szempontjából rendkívül sokszínűek, mivel különféle talajtípusok gazdag és érdekes borkínálatot eredményeznek. Ennek ellenére az egész területre jellemző a közös éghajlati adottság, amely meghatározó szerepet játszik. A tó vízfelülete kedvezően hat a térség klímájára, és bár a hatás mértéke változó, a környező borvidékek borainak ízében egyaránt érzékelhető a hőmérséklet kiegyenlítődésének és a napfény visszaverődésének előnye. Naplemente után a tó felől érkező hűvösebb levegő hozzájárul az egyedi illat- és aromaanyagok kialakulásához. A kedvező 15-30%-os lejtésű déli területeken rendkívül magas cukortartalmú, illatos mustok nyerhetők. Az északi part borai jellemzően könnyebb, közepes alkoholtartalmúak, ami az olaszrizling késői érésének és a népszerű korai szüretelési szokásnak köszönhető. (Laposa,2003:29-30)

A bor zamatát, ízvilágát és testességét elsősorban a talaj, különösen az altalaj határozza meg. A talaj hatása természetesen fajtánként eltérő, és ennek köszönhetően vált egy-egy borfajta híressé az adott termőhelyen, például a badacsonyi szürkebarát vagy a szent-györgyhegyi, csopaki, dörgicsei rizling. Itt a kiváló mikroklimatikus adottságok mellett a talaj és a fajta összhangja biztosítja az egyedi, kiemelkedő minőséget. (Laposa,2003:30)

A balatonboglári borvidék, bár földrajzilag szétszórta, talajtani szempontból viszonylag egységes. A szőlők többsége löszréteggel borított agyagos-homokos üledékből álló dombháton helyezkedik el. Ezzel szemben az északi part rendkívül változatos: Balatonalmádi és Balatonfüred között kristályos palából és permiai homokkőből képződött talaj található. Az arácsi, csopaki, palóznaki, balatonalmádi vöröshegyi és felsőörsi öreg-hegyi szőlők máladéka adja a borvidék jellegzetes ízvilágát. (Laposa,2003:30-31)

Balatonfüredtől nyugatra, egészen Zánkáig, a talajt a földtörténeti középkorból származó triász kőzetek fedik. Ezen a területen különböző mészkő-, márga-, és dolomitrétegek alakítják ki az egységesen meszes jellegű talajokat. Zánkától tovább haladva -Szepezd, Révfülöp és Badacsonyörs vörös homokköves területeinek kivételével- a szőlőhegyeken a vulkanikus kőzetek dominálnak. A vulkanikus hegyek lejtőit általában lösz borítja, amely bazalttal és bazalttufa törmelékkel keveredik. Itt a borok testes, jellegzetesen „minerális” ízvilágát a vulkanikus talaj határozza meg. A Keszthelyi-hegység lejtőit a dolomitokban kialakult meszes talajok jellemzik. (Laposa,2003:31)

2.5.2. Badacsonyi borvidék

Földrajzi elhelyezkedés és jellemzői

Európa közepén, a Kárpát-medencén belül találhatóak a Balaton északi partján a harang és kúp alakú hegyek vidéke. (Laposa, 2020:7) Ezen a borvidéken nemcsak a Badacsony tanúhegy található, hanem a következők is: Szent György-hegy, Gulács, Tóti-hegy, Csobánc, Sabar-hegy és Örsi-hegy. Míg a szőlőtermesztés Közép- és Nyugat-Európában a hegy déli, keleti és nyugati lejtőin helyezkednek el, addig a Badacsonyi borvidék különlegessége abban rejlik, hogy a csonkakúp alakú bazalt-hegyek körül is lehetséges a szőlőtermesztés. Megemlíthetjük továbbá Halápot, Somlót és Sághegyet is, amelyekre ugyanez jellemző. (Laposa, 2003:52)

A Badacsonyi borvidék bazalt-hegyei tették híressé. A területen változatok talaj figyelhető meg: pannon agyag, pannon homok, lösz, amely felfelé haladva a bazalt és bazalttufa törmelékkel keveredik. (Laposa, 1988:74) A vulkanikus rész magas ásványianyag-tartalma biztosítja a helyi borok jellegzetes karakterét. (Ember et al., 2020:279) Éghajlata kiegyenlített és kedvező hatással van rá a Balaton közelsége. (Laposa, 1988:74)

Tanúhegyek

A Badacsony és környező hegyek egyedülálló, vulkáni eredetű képződmények, amelyek a Tapolcai-medencében találhatók, és évszázadok óta híresek természeti és kulturális értékeikről. A tanúhegyek között Badacsony a legmagasabb, amely gazdag történelmi múlttal és mesés tájképpel. Számos történet és legenda övezi, melyek mind hozzájárulnak a térség kulturális hagyományaihoz. Az itt termelt szőlőkből készített borok ismertek és a borászat hagyománya már a római kortól kezdve folyamatos. A hegy különféle védett madárfajok otthona, és botanikai ritkaságokkal is büszkélkedhet.¹

¹ <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5358-badacsony>

A Badacsonyhoz hasonlóan a Csobánc is lenyűgöző vulkáni képződmény. A hegytetőn álló várból csodálatos kilátás nyílik a Balatonra és környékére.² A Gulács egy másik vulkáni hegy, amely minden oldalról más látványt nyújt, és különleges túracélpont azok számára, akik felfedeznék természeti szépségeit és gazdag növényvilágát.³ Az Örsi-hegy eltér a többi vulkáni hegytől, hiszen itt üledékes kőzetek, homokkő és konglomerátum alkotja a tájat.⁴

A Sabar-hegy alacsonyabb magasságú, ám kiváló szőlőterületei révén fontos szerepet játszik a térség bortermelésében. Történelmi jelentőségű romok találhatók rajta, amelyek a múlt rejtett emlékeit őrzik.⁵

A Szent György-hegyet az egyik legszebb vulkanikus hegyének tartják, gazdag geológiai képződményeivel, történelmi emlékeivel és hagyományos szőlőültetvényeivel. A hegyről lenyűgöző panoráma tárul a Balatonra. A környék madárvilága és növényzete rendkívül változatos, amely tovább növeli a hegy jelentőségét.⁶

Szigliget, a Balaton-felvidék egyik legszebb tája, szintén különleges vulkanikus tájformákkal és gazdag történelmi múlttal rendelkezik. A település központját körülölelő hegyek és várak, valamint a hagyományos szőlőművelés hosszú története mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a térség az ország egyik leglátogatottabb és legkedveltebb bortermelő vidéke legyen.⁷

A Tóti-hegy nem tartozik a legnagyobb vulkáni tanúhegyek közé, de meredek oldalai és a csúcsáról nyíló kilátása miatt népszerű turistacélpont. A hegy felszínét gazdag- növény és állatvilág borítja, különösen a rétek és erdős területeken, ahol számos védett faj talál otthonra.⁸

Éghajlati és magassági jellemzők

Éghajlatában a mediterrán és az óceáni hatás figyelhető meg, és egyre jelentősebb a szubmediterrán jelleg is, amely a melegkedvelő szőlő számára ideális. A minőségi szőlőtermesztés számára kedvező a Balaton felőli domboldalak, ahol a hő-, a fény-, és a nedvességi körülmények uralkodnak. Megemlíthetjük a bakonyi szelek jelenlétét is, amelyek az esti hűvösséggel szintén meghatározó a térség számára. (Laposa, 2020:20)

² <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5361-csobanc>

³ <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5360-gulacs>

⁴ <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5364-orsi-hegy>

⁵ <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5365-sabar-hegy>

⁶ <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5357-szent-gyorgy-hegy>

⁷ <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5363-szigliget>

⁸ <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5359-toti-hegy>

Magyarországon általában 150-200 méter tengerszint feletti magasságban termesztnek szőlőt. A 150 méter magasságokon gyakran fordul elő fagykár, de a borvidék melegsége miatt ez nem jelent problémát. A Badacsonyi borvidéken előfordul a 250 méter tengerszint feletti magasságú termesztés is, például a Badacsonyon és a Csobáncon. Továbbá a Badacsony, Örs déli oldalán 115-150 méter közötti magasságokban is készülnek minőségi borok. Az alacsonyabb területeken sem okoz gondot a fagykár, mivel a Balaton kiegyenlítő hatása megakadályozza. Ezek a hatások a közvetlen balatoni szőlőterületekre jellemzőek, a távolabbi területekre kevésbé. (Laposa, 2020:21-22)

Történelmi háttér

Régészeti leletek alapján már 2000 évvel ezelőtt is virágzott a szőlőkultúra a Balaton-felvidéken, beleértve a Badacsony környékét is, amit a rómaiak civilizációjának köszönhetünk. A római kortól kezdve a borkultúra a honfoglalás után sem szakadt meg. A XIII. századi oklevelek szerint a borvidék egyes szőlőterületei egyházi kézben voltak, míg mások az Atyusz nemzetség birtokaihoz tartoztak. Ez a család többek között a Monostorapáti környéki Almad-monostor, a szigligeti vár építtetéséért volt felelős, és borral látták el a királyi udvart is.⁹

A török háborúk idején, mivel a terület a végvári övezet része volt, részben elnéptelenedett, és a szőlőkultúra visszaesett. Azonban a XVIII. századtól újra fellendült, amikor új szőlőtelepítések (Festetics és Eszterházy birtok) és modernebb borászati technikák jelentek meg, elindítva a híres badacsonyi borok előállítását. Legnagyobb területen a Furmintot és a Sárfehéret termesztettek, továbbá a Badacsony saját fajtáját a Kéknyelűt. Voltak jelen kék szőlőfajták is, de 1893-a bortörvény nem engedélyezte a telepítésüket. A filoxeravész után az Olaszrizling lett az uralkodó faj a borvidéken. (Ember et al., 2020:279; <https://bor.hu/borregiok/badacsonyi-borvidek>)

A XVIII. századra a Kéknyelű vált a borvidék egyik jellemző szőlőfajtájává, amely különösen Badacsony jellegzetességévé vált, és főként az úri szőlőkben volt elterjedve. Akkoriban a főbb szőlőfajták magyar eredetűek voltak és a legelterjedtebb közöttük a Szigeti, más néven Fehér Furmint volt. A XIX. század folyamán a furmintot fokozatosan az Olaszrizling váltotta fel és az Oportó is egyre népszerűbbé vált. A Badacsony környékének kiemelkedő egyedi fajtái közé tartozott a Budai Zöld és a Szlanka, amelyeket gyakran vegyesen ültettek a Kéknyelűvel.¹⁰

⁹ <https://bor.hu/borregiok/badacsonyi-borvidek>

¹⁰ <https://bor.hu/borregiok/badacsonyi-borvidek>

A Badacsony tájesztétikai és természetvédelmi jelentőségét jól mutatja, hogy 1954-ben megszüntették a bányászati tevékenységet, és tájvédelmi körzetté nyilvánították a területet. Az ember évszázados jelenléte is formálta a Badacsony táját: az egykoron kiirtott hegylábi erdők helyére szőlőültetvényeket telepítettek. A hegyen található épületek többsége a szőlőfeldolgozást szolgálja és a táj gyönyörű ékköveiként emelkednek ki.¹¹

Borvidék települései

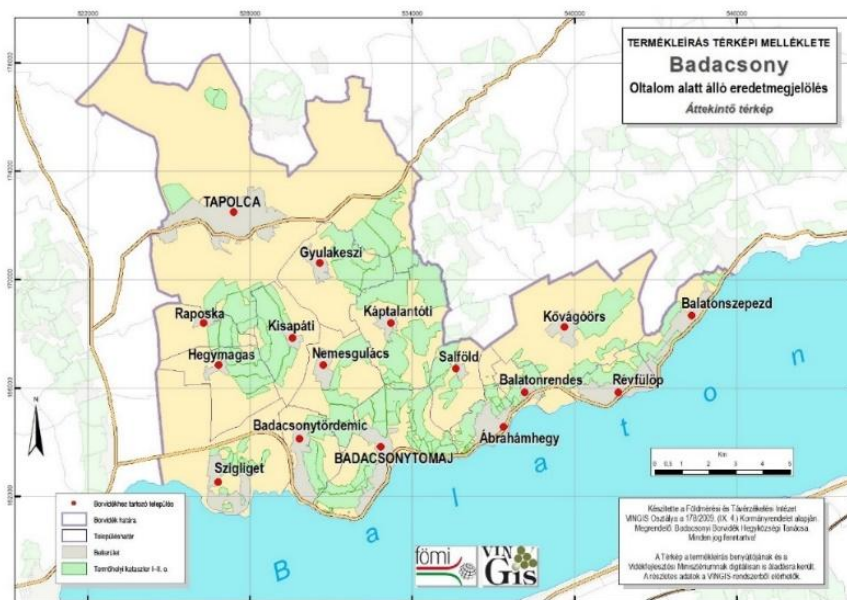
A 127/2009. (IX. 29.) FVM rendelet határozza meg a borvidékeket és a hozzájuk tartozó településeket. Badacsonyi borvidékhez tartozó települések az alábbiak:

- Ábrahámhegy,
- Badacsonytomaj,
- Badacsnytördemic,
- Balatonrendes,
- Balatonszepezd,
- Gyulakeszi,
- Hegymagas,
- Káptalantóti,
- Kisapáti,
- Kővágóörs,
- Nemesgulács,
- Raposka,
- Révfülöp,
- Salföld,
- Szigliget,
- Tapolca.

3. kép: Badacsonyi borvidék oltalom alatt álló eredetmegjelölés

Forrás: <https://vingis.hu/eredetvedelem/badacsony-oem>

Letöltés dátuma: 2024.09.09.

¹¹ <https://badacsony.com/index.php/list-page/1229-badacsonyi-borvidek/4353-a-badacsony-hegy>

Fajta ismeret¹²

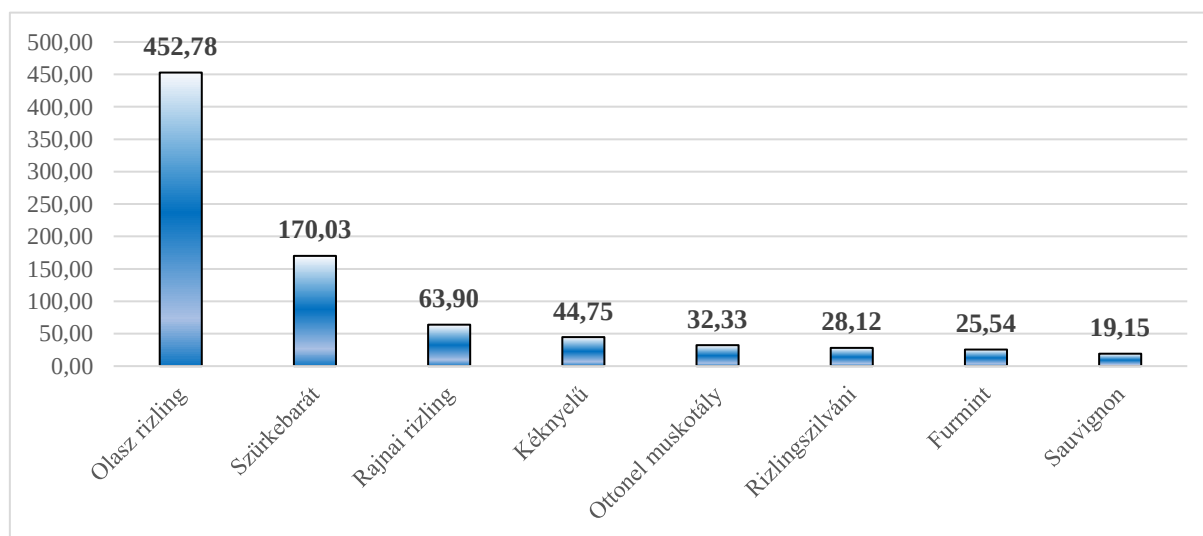
A Badacsonyi borvidék a mai napig elsősorban fehérborairól híres, és ezek közül kiemelkednek az Olaszrizling, a Szürkebarát, a Kéknyelű, a Rajnai Rizling, a Tramini, az Ottonel Muskotály, a Budai Zöld és a Zeus. Bár kisebb területen kékszőlőt is termesztnek, mint a Pinot Noir, Kékfrankos, Cabernet Sauvignon és Zweigelt, a borvidék fő profilja a fehérbor készítés maradt.

A XX. századra a borvidék tradicionális fehér szőlőfajtája az Olaszrizling lett, de megőrizte jelenlétét néhány régebbi fajtáját is, mint például a Budai Zöld, Furmint, Szürkebarát és Kéknyelű. Az utóbbi években a Rajnai Rizling minőségi borai is egyre nagyobb figyelmet kaptak, mivel ez a fajta jól tűri a hideget és kiváló borokat ad a meleg, vulkáni eredetű talajokon.

Az Olaszrizling különösen népszerű, mivel viszonylag megbízható termést ad és mind fiatalon, mind érlelve kitűnő borokat lehet belőle készíteni. Nem véletlen, hogy a Balaton környéki borászok, különösen a badacsonyiak, erre a fajtára építettek, amikor megalkották a „BALATON” bor márkát, amely egységes megjelenést és minőséget képvisel a tó körüli borvidékeken.

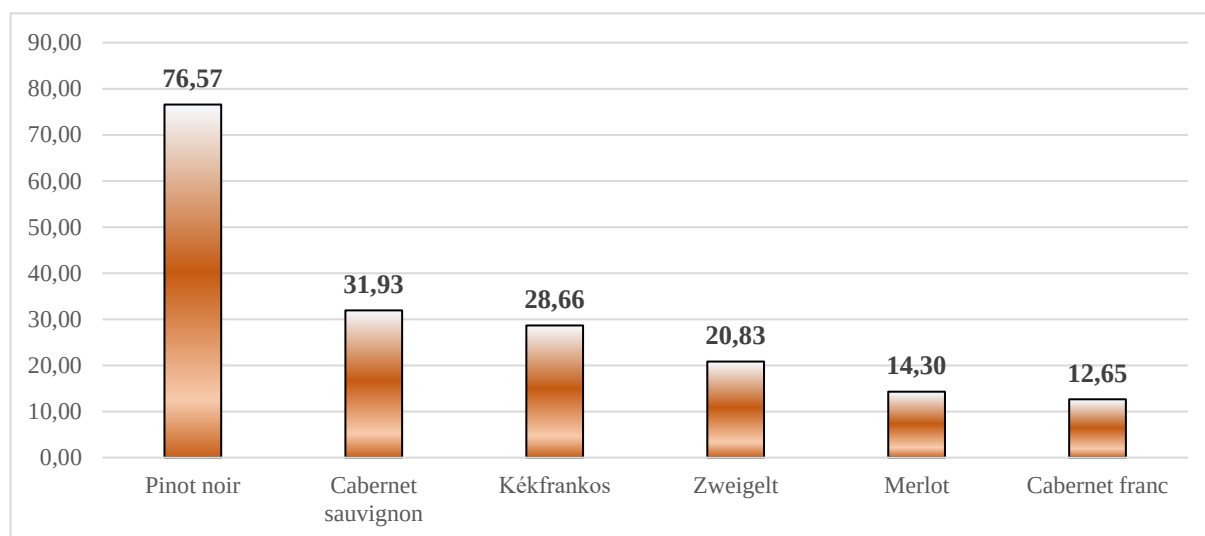
A Kéknyelű és Badacsony neve szinte elválaszthatatlan egymástól. Ennek a fajtnak termesztése azonban meglehetősen idő- és munkaigényes, ami kihívást jelent a borászok számára. Ennek ellenére a Kéknyelű elegáns savai és hosszan érlelhető potenciálja egyedi borstílust eredményez, amely érdemes a befektetett munkára és türelemre.

1. ábra: Badacsonyi borvidéken leggyakrabban előforduló fehér szőlőfajták területeinek értékei 2023-ban (ha) Forrás: HNT Saját szerkesztés

¹² <https://bor.hu/borregio/badacsonyi-borvidek>

2. ábra: Badacsonyi borvidéken leggyakrabban előforduló kék szőlőfajták területeinek értékei 2023-ban (ha) Forrás: HNT Sajat szerkesztés

3. Kutatásmódszertan

A kutatásom célja, hogy megvizsgáljam a Badacsonyi borvidék borturizmusa hogyan járul hozzá a helyi gazdaság fejlődéséhez, milyen hatással van a vidék fejlődésére, és milyen kihívásokkal szembesülnek a helyi borászatok és a turisztikai szolgáltatók a szezonális és a fenntarthatóság kérdésében. Arra törekszem, hogy megértsem, hogyan működik a borturizmus ebben a térségben, milyen sajátos kihívásokkal szembesültek és szembesülnek a borászatok.

Először szemléltetni szeretném a Badacsonyi borvidék adatait, amelyek a TeIR-től (Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer) és a Hegyközségektől származnak, és ezek elemzésével mutatom be a Badacsonyi borvidék jelenlegi helyzetét. E szekunder adatok bemutatják a térség jelentőségét demográfiai és gazdasági szempontból egyaránt.

Dolgozatom primer kutatása kvalitatív módszertanra épül, amelynek célja a Badacsonyi borvidék borturizmusának gazdasági és társadalmi hatásainak átfogó vizsgálata, különös figyelmet fordítva a helyi sajátosságokra és kihívásokra. A kutatás alapját mélyinterjúk képezik, amelyeket a Badacsonyi borvidéken működő borászatokkal, a helyi Tourinform iroda TDM vezetőjével és Badacsontomaj épp leköszönő polgármesterével készítettem. Az interjúk elemzése segít megmutatni, hogy a Badacsonyi borvidék sajátos helyzetében milyen a borturizmus gazdasági és társadalmi beágyazottsága és a helyi szereplők milyen lépéseket tehetnek a fenntartható fejlődés érdekében. Eredményeimet az interjúk során elhangzottak elemzésével nyertem, így a Badacsonyi borvidék jelentősége az interjúalanyok szemszögéből láthatjuk.

Az interjúk eredményeit hat fő témakörben összegeztem:

1. Borvidék története, kiemelkedő személyek
2. Borturizmus hatása
3. COVID-19 kihívásai
4. Szezonális
5. Fenntarthatóság
6. Jövőbeli tervek

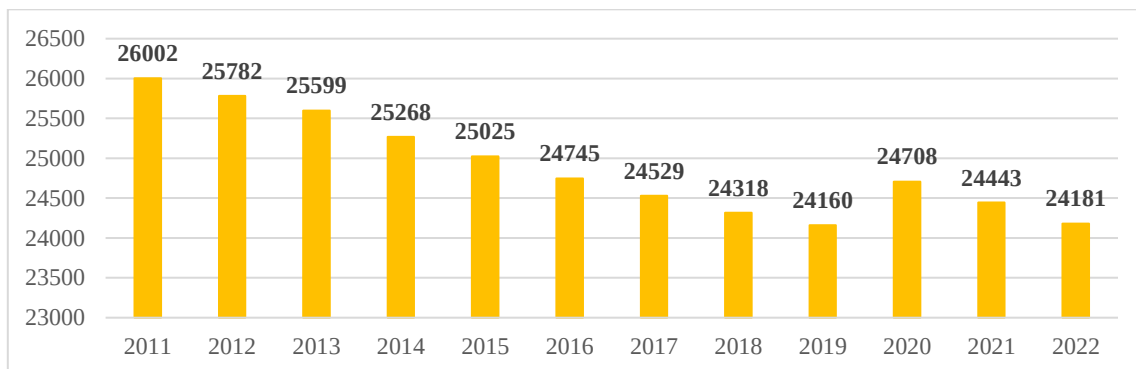
Az eredmények alapján átfogó képet kaptam a Badacsonyi borvidék borturizmusának jelenlegi helyzetéről, amely segíthet olyan javaslatok megfogalmazásában, amelyek támogatják a fenntartható fejlődést és a gazdasági növekedést.

4. Eredmények

4.1. Másodelemzés

E fejezetben a TeIR-ből és Hegyközségtől származó adatok másodelemzésével mutatom be a vizsgálati helyszínt a Badacsonyi borvidéket.

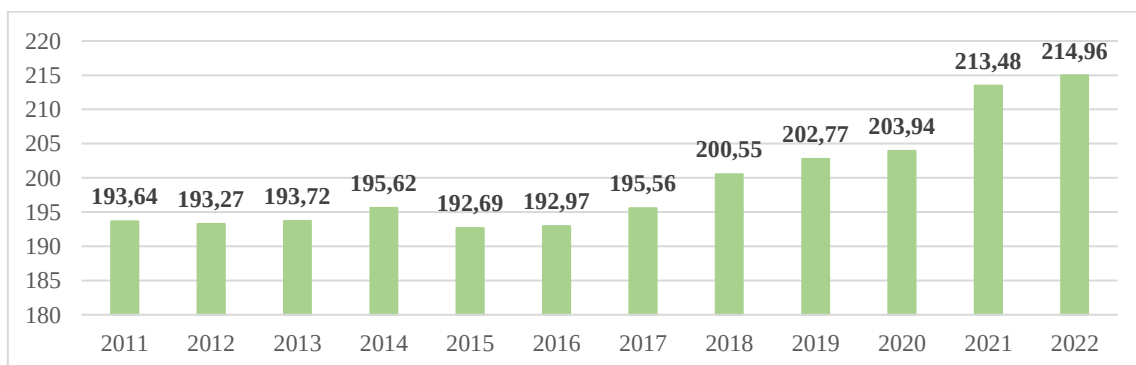
3. ábra: Lakónépesség a Badacsonyi borvidéken (fő) Forrás: TeIR Saját szerkesztés

A 3. ábra szemlélteti a Badacsonyi borvidék népességének változását 2011-től 2022-ig. Az adatok alapján folyamatos csökkenés figyelhető meg. 2011-ben a népesség 26 002 fő volt, míg 2022-re 24 181 főre csökkent. Vagyis a népesség, mintegy 7%-kal csökkent a vizsgált időszakban. A 2020-as év volt az egyetlen olyan év, amikor növekedés történt, de utána ismét csökkenés következett.

A csökkenés okai lehetnek a vidéki térség előregedése és a lakosság elvándorlása egyaránt. Ezek azonban mind befolyásolják a helyi gazdaságot, továbbá a turizmust és a szőlészetet is.

4. ábra: Regisztrált vállalkozások száma 1000 lakosra a Badacsonyi borvidéken (db)
Forrás: TeIR Saját szerkesztés

A 4. ábra a regisztrált vállalkozások száma 1000 lakosra vetített számát ábrázolja a Badacsonyi borvidéken 2011 és 2022 között. Az adatok szerint 2011-ben 193,64 regisztrált

vállalkozás volt 1000 lakosra, ami folyamatos növekedést mutatva 2022-re elérte a 214,96 vállalkozást.

A növekedés arra utalhat, hogy a borvidéken egyre több kis- és középvállalkozás alakulhatott ki, ami befolyásolhatja a turizmus és a vendéglátás fejlődését. Az egyre több regisztrált vállalkozás kedvező hatással lehet a helyi munkaerőpiacra és a gazdasági növekedésre is.

4. táblázat: Regisztrált vállalkozások: Szálláshely és vendéglátás
Forrás: TeIR Saját szerkesztés

Év	Regisztrált vállalkozás: Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (db)	Arány a regisztrált vállalkozások között (%)
2011	1057	21,00
2012	1029	20,66
2013	1015	20,51
2014	982	19,84
2015	906	18,81
2016	868	18,20
2017	891	18,60
2018	882	18,10
2019	884	18,02
2020	890	18,11
2021	854	16,55
2022	822	15,83

A táblázatban a szálláshely-szolgáltatással és vendéglátással foglalkozó regisztrált vállalkozások figyelhetőek meg 2011 és 2022 között. Az adatok alapján csökkenés tapasztalható. 2011-ben még 1057 vállalkozás működött ezen a területen, de ez a szám 2022-re 822-re csökkent.

A legjelentősebb visszaesést 2015-ben tapasztaljuk, amikor a vállalkozások száma 906-ra csökkent. A tendencia tovább folytatódott a csökkenés irányába. A 2020-as év, amelyet a COVID-19 járvány is befolyásolhatott, szintén nem eredményezett jelentős változást, hiszen a vállalkozások száma csak kis mértékben növekedett (890 vállalkozás), majd újabb csökkenés indult meg 2021-ben és 2022-ben.

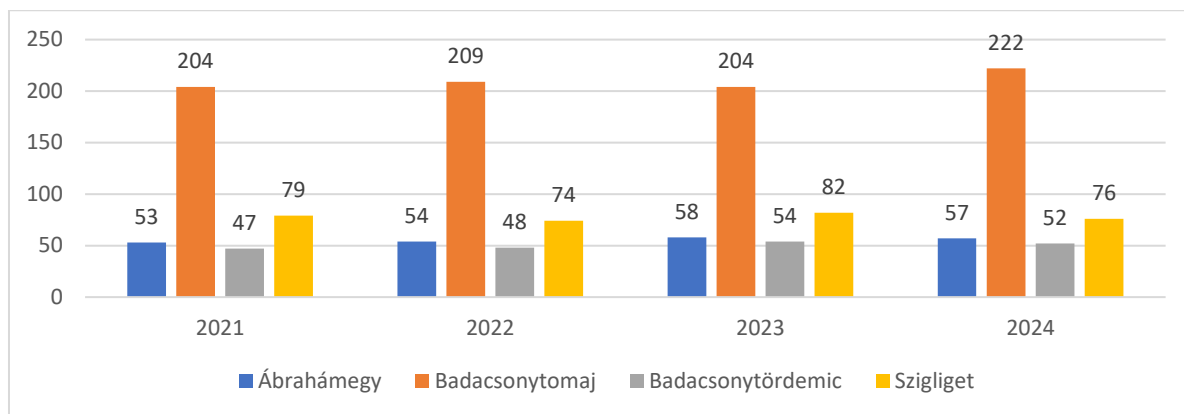
Ez a visszaesés a turizmus számára komoly kihívást jelenthet, különösen egy olyan régióban, amely hagyományosan a borturizmusra és a vendéglátásra épít.

A szálláshelyek és vendéglátói vállalkozások számának csökkenése a térségben jelentős figyelmet érdemel. Érdemes megvizsgálni, hogy mindez milyen hatással van a szálláshelyek

kapacitására. A kérdés az, hogy a vállalkozások számának visszaesése ellenére a szálláshelykapacitás hogyan alakult a vizsgált településeken.

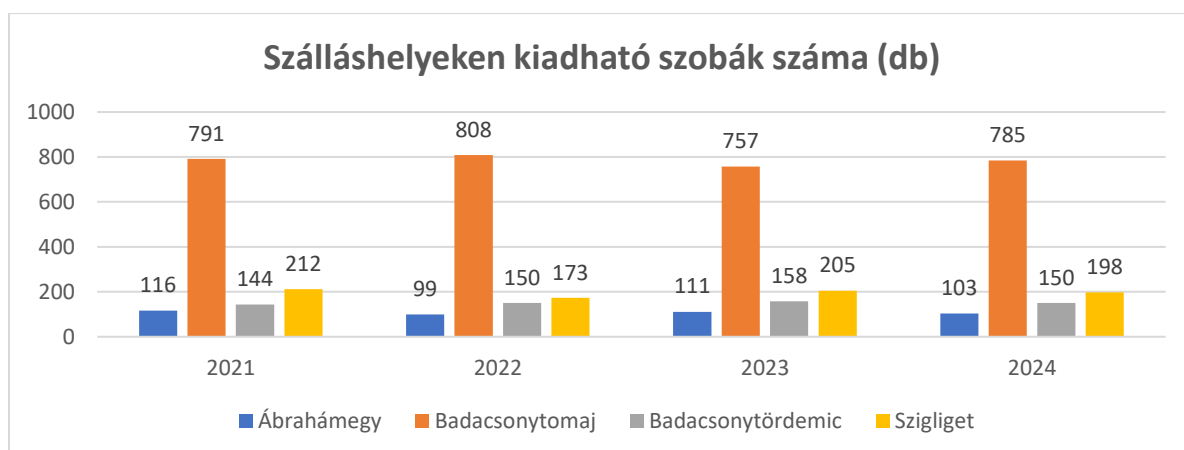
A Badacsonyi térségben található négy településén a működő szálláshelyek számának adatait vizsgáltam 2021 és 2024 között. Az ábrákon a működő szálláshelyek száma, a kiadható szobák száma, valamint a szálláshelyek férőhelyeinek száma szerepel.

5. ábra: Működő szálláshelyek száma (db) Forrás: KSH Saját szerkesztés

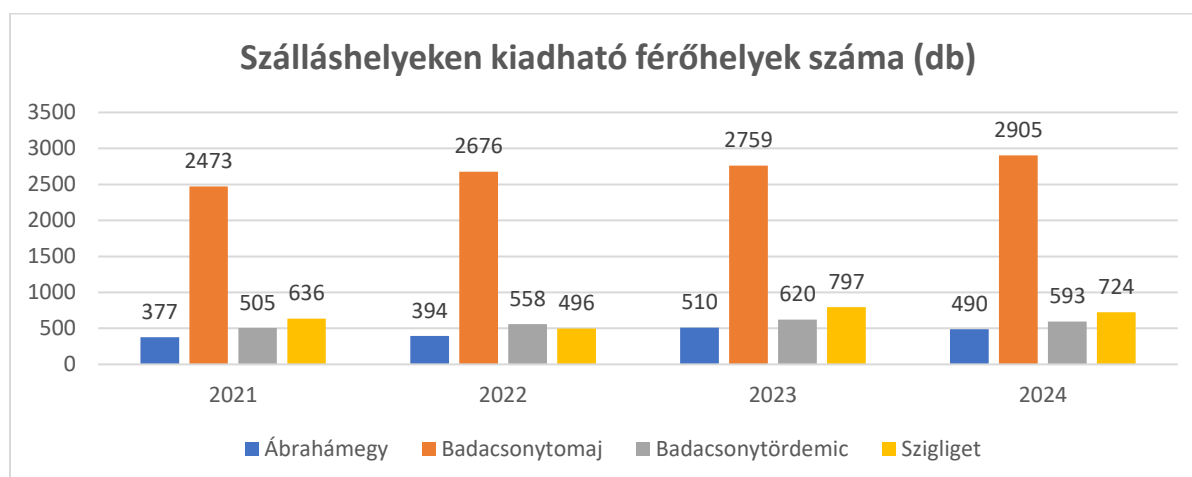
Általánosságban növekedés figyelhető meg a működő szálláshelyek számában 2021 és 2024 között. Badacsonytomaj kiemelkedően sok működő szálláshellyel rendelkezik a térségben, 2024-re 222 szállásegységgel bír. A kisebb települések, mint Ábrahámhegy és Badacsonytördemic, viszonylag stabilan tartják a szálláshelyek számát, míg Szigligetnél 74 és 82 közötti szállásegység működött 2021-2024 időszakában.

6. ábra: Szálláshelyeken kiadható szobák száma (db) Forrás: KSH Saját szerkesztés

A kiadható szobák száma is növekedést mutat, különösen Badacsonytomajon, ahol 2024-ben is jelentős növekedés következett be. A többi település, például Szigliget és Ábrahámhegy, kisebb növekedést mutat, de az arányok viszonylag stabilak.

7. ábra: Szálláshelyeken kiadható férőhelyek száma (db) Forrás: KSH Saját szerkesztés

A férőhelyek értékei alapján látjuk, hogy Badacsonytomajon a legjelentősebb a növekedés, ami azt jelenti, hogy a település nagyobb kapacitással bővítette szálláslehetőségeit. A kisebb településeken, mint Ábrahámhegy és Badacsonytördemic, kisebb változások figyelhetők meg, de ezek a számok is emelkedtek az évek során.

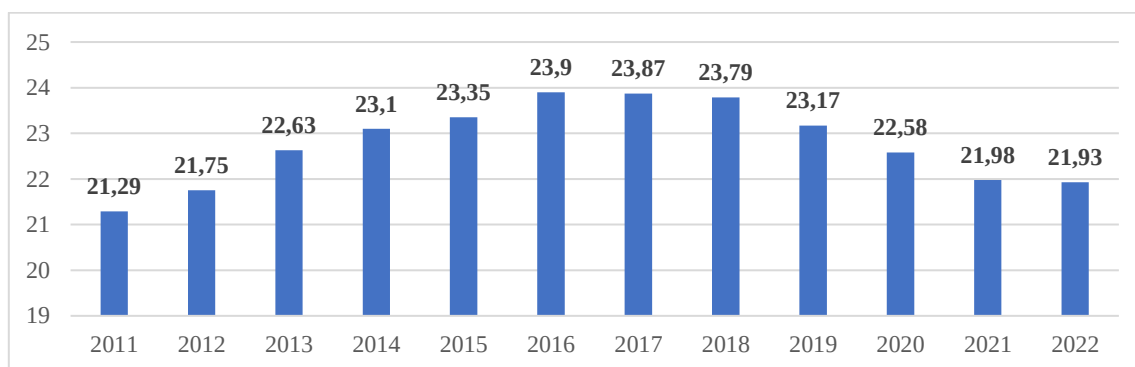
Következtetésként elmondható, hogy Badacsony környéke a növekvő turisztikai igényekhez igazodva az elmúlt négy évben bővülő szálláskínálattal rendelkezik. Badacsonytomaj a borvidék turisztikailag legfrekvenciáltabb települése, amely próbál alkalmazkodni a turisták növekvő számához. A kisebb települések egyenletesebb adatokat mutatnak. A növekedés pozitív hatással lehet a helyi gazdaságra, mivel több szálláshely és a nagyobb kapacitás vonzza a látogatókat, ami hosszú távon elősegíti a térség turisztikai fejlődését és gazdasági stabilitását.

A kereskedelmi szálláshelyek száma alacsonyabb, mint a magán- és egyéb szálláshelyeké és csökkenő tendenciát mutat az elmúlt években. Bár a kiadható szobák száma is csökkent, érdekes módon a férőhelyek száma először növekedést mutatott, majd ezt követően csökkenni kezdett. Ez valószínűleg azt jelentheti, hogy miközben a kereskedelmi szálláshelyek igyekeztek válaszolni a növekvő igényekre, legalábbis a terjeszkedés tekintetében, a terjeszkedés fenntarthatósága, valamint az olyan kihívások, mint a szezonális és a gazdasági tényezők, nem tették lehetővé a hosszú távú növekedés fenntartását.

A magán- és egyéb szálláshelyek a vizsgált időszakban növekedtek, bár az arányok településenként eltérőek voltak. Szigliget minimális növekedést, Badacsonytomaj és Ábrahámhegy pedig egyenletes fejlődést mutatott be. Ezek a szálláshelyek sokszínű lehetőségeket kínálnak a turistáknak és rugalmas alternatívát jelentenek a nagyobb kereskedelmi egységekkel szemben.

A fenti adatokból megállapítható, hogy a Badacsonyi térségében a turizmus fenntartható fejlődését biztosító egyik fontos tényező a szálláshelyek fejlesztése, bővítése. A szálláshelyek számának bővülése lehetővé teszi a nagyobb vendégforgalmat és több vendégéjszakát. A magánszálláshelyek pedig tovább szélesítik a választékot a vendégek igényeinek kielégítésére.

8. ábra: Mezőgazdasági regisztrált vállalkozások aránya (%) Forrás: TeIR Saját szerkesztés

Az ábra a mezőgazdasági regisztrált vállalkozások arányát mutatja a Badacsonyi borvidéken 2011 és 2022 között. 2011-ben 21,29% volt az arány, ami folyamatos növekedést mutatott 2016-ig, amikor elérte a legmagasabb értéket, 23,9%-ot. Ezt követően lassú csökkenés figyelhető meg a következő években. 2022-ben az arány 21,93% volt.

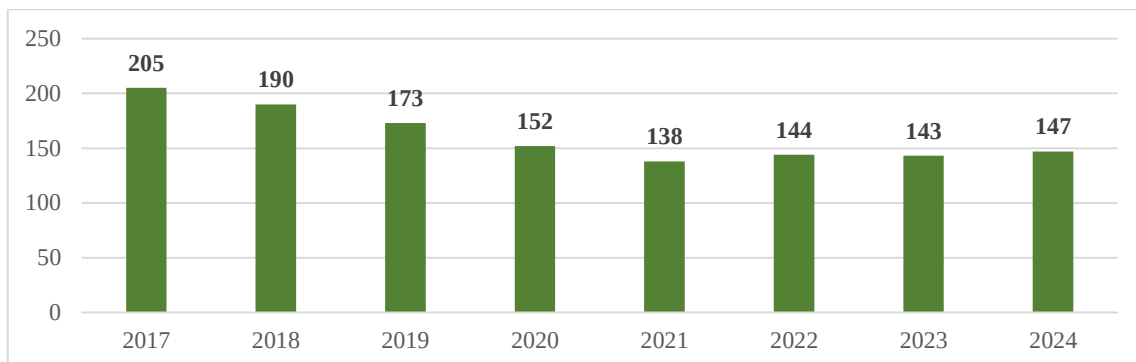
Ezek az adatok azt mutathatják, hogy a mezőgazdasági vállalkozások, például a szőlőtermesztéssel és borászattal foglalkozó cégek fontos szerepet játszanak a térség gazdaságában, arányuk a 2016-osnál ugyan megközelítően 2%-kal kisebb, 2022-ben 21,93%-át teszik ki a térség vállalkozásainak.

Minden 5. vállalkozás mezőgazdasági tevékenységet folytat, minden 6. vállalkozás szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás területén tevékenykedik. A TeIR adatok szerint 2022-ben a Badacsonyi borvidék vállalkozásainak 21,93%-a mezőgazdasági tevékenységgel és 15,83%-a szálláshely szolgáltatással és vendéglátással foglalkozik.

A Badacsonyi borvidék szőlőterületeinek és borászatainak alakulása szintén fontos információkat nyújtanak a helyi borászatok fejlődéséről és kihívásairól. Az adatok a Badacsonyi és a Szent-György hegy Csobánc Hegyközségtől származnak. A két hegyközség területe lefedi a Badacsonyi borvidéket.

9. ábra: Badacsony hegység borászatainak száma (db)

Forrás: Badacsony hegység Saját szerkesztés

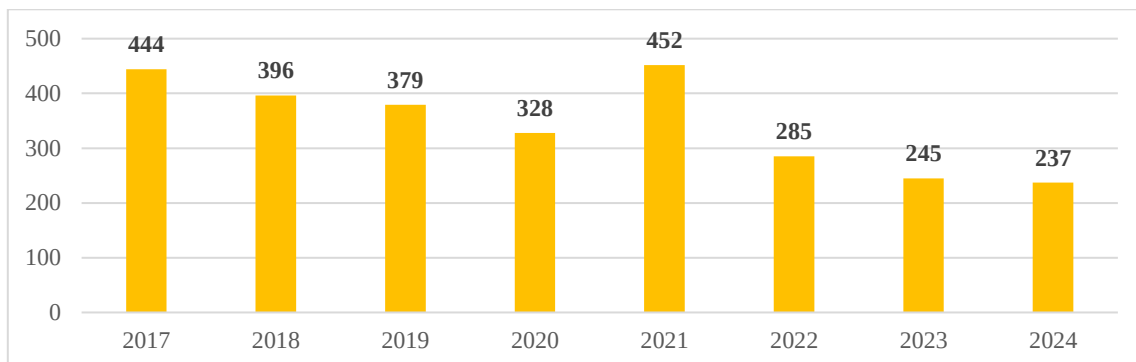
Az ábrán a Badacsonyi Hegységhez tartozó települések borászatainak száma látható 2017-től 2024-ig. Badacsonyi hegységhez tartozó települések:

- Ábrahámhegy
- Badacsonytomaj (Badacsony, Badacsonytomaj, Badacsonyörs településrészek)
- Badacsonytördemic
- Balatonrendes
- Balatonszepezd
- Kővágóörs
- Nemesgulács
- Révfülöp
- Salföld
- Szigliget

2017-ben a szőlőterület 607,87 hektár volt, amely fokozatosan csökkent az évek során. 2024-re a szőlőterület 540,46 hektárra csökkent. A borászatok száma is csökkent, 2017-ben 205 borászat működött a hegységben, míg 2024-re ez a szám 147-re csökkent. Ez a csökkenés a szőlőterület csökkenésével is összefüggésben állhat és jelezheti a piaci nehézségeket vagy a verseny fokozódását.

A Badacsony hegységben a szőlőterület és a borászatok száma csökkent az elmúlt években, ami aggasztó lehet a helyi borászatok jövőbeli fejlődésének. Ez a tendencia a helyi borászatok számára nehézséget okoz, mivel a csökkenő szőlőterület a termelési lehetőségek korlátozásához vezethet.

10. ábra: Szent-György hegy Csobánc hegyközség borászatok számának adatai (db)
 Forrás: Szent-György hegy Csobánc hegyközség Saját szerkesztés

Az ábrán a Szent-György hegy Csobánc Hegyközséghez tartozó települések borászatainak száma látható 2017-től 2024-ig. A Csobánc hegyközséghez tartozó települések:

- Gyulakeszi
- Hegymagas
- Káptalantóti
- Kisapáti
- Raposka
- Tapolca

2017-ben a szőlőterület 812,99 hektár volt, amely folyamatosan csökkent az évek során. 2024-re már csak 606,99 hektár szőlőterület maradt. A borászatok száma is folyamatosan változott, 2017-ben 444 borászat működött a hegyközségben, míg 2024-re ez a szám 237-re csökkent. A borászatok számának csökkenése valószínűleg a szőlőterület csökkenésével jár együtt, amely a gazdasági nehézségeket és a piaci versenyt is tükrözheti.

2021-ben volt egy kiugróan magas borászat-szám (452), ami lehet, hogy a helyi borászatok újraértékelésének vagy a borászat iránti megnövekedett keresletnek tudható be. Ezt követően azonban újra csökkent a szám, ami a piaci helyzet instabilitását jelzi.

A Csobánc hegyközségben a szőlőterület és a borászatok száma az elmúlt években csökkent. Ez a tendencia aggasztó és a helyi borászatok jövőbeli fejlődésére is hatással lehet.

A fenti két hegyközség (a Badacsonyi hegyközség és a Szent-György hegy Csobánc hegyközség) területe adja a Badacsonyi borvidéket, ahol 2024-ben 384 borászat tevékenykedik.

5. táblázat: 2022. évben a belföldi és külföldi vendégek és vendégéjszakák száma a Badacsonyi borvidék egyes településein Forrás: NTAK

TELEPÜLÉS	2022.év			
	Belföldi vendégek (fő)	Belföldi vendégéjszaka (éj)	Külföldi vendégek (fő)	Külföldi vendégéjszaka (éj)
Ábrahámhegy	2246	8338	606	2619
Badacsonytomaj	58 001	126 618	9271	26 633
Badacsonytördemic	9883	25 058	932	2616
Szigliget	5112	13 286	721	2512
Összesen	75 242	173 300	11 530	34 380

6. táblázat: 2022-es összesített vendégek és vendégéjszakák száma Forrás: NTAK

Település	2022.év	
	Összes vendég (fő)	Összes vendégéjszaka (éj)
Ábrahámhegy	2852	10 957
Badacsonytomaj	67 272	153 251
Badacsonytördemic	10 815	27 674
Szigliget	5833	15 798
összesen:	86 772	207 680

Az összesített adatok szerint 2022-ben a Badacsonyi borvidék összesen 86 772 vendéget fogadott, akik 207 680 vendégéjszakát töltöttek el. A vendégek túlnyomó többsége belföldről érkezett, 75 242 fővel, akik 173 300 vendégéjszakát realizáltak. Ezzel szemben a külföldi vendégek száma 11 530 fő volt, akik 34 380 vendégéjszakát vettek igénybe.

Badacsonytomaj jelentős mértékben kiemelkedik a többi település közül mind a vendégek száma (67 272 fő), mind a vendégéjszakák száma (153 251 éj) tekintetében. Ez arra utal, hogy Badacsonytomaj a borvidék legfontosabb turisztikai központja, ahol a legnagyobb vendégforgalom és legtöbb vendégéjszaka realizálódik.

A Badacsonyi borvidék 2022-es NTAK adatai alapján megfigyelhető, hogy a borvidék turizmusa továbbra is jelentős, különösen a belföldi turisták körében. A négy vizsgált település (Ábrahámhegy, Badacsonytomaj, Badacsonytördemic és Szigliget) összesen 86 772 vendéget vonzott, akik 207 680 vendégéjszakát töltöttek el. A belföldi vendégek domináltak a látogatók körében, ők tették ki a teljes vendégforgalom több mint 86%-át (75 242 fő), míg a külföldi látogatók száma jelentősen alacsonyabb volt (11 530 fő).

A többi település esetében kisebb, de stabil turizmus figyelhető meg, ahol szintén a belföldi vendégek dominálnak. Ábrahámhegyen, Badacsonytördemicen és Szigligeten alacsonyabbak a látogatottsági adatok, de ezek a települések is fontos szereplői a borvidék turizmusának.

A külföldi turisták aránya alacsonyabb, de még mindig számottevő, különösen Badacsonytomajon, ahol a külföldi vendégek közel 27 ezer vendégéjszakát töltöttek el.

7. táblázat: 2023. évben a belföldi és külföldi vendégek és vendégéjszakák száma a Badacsonyi borvidék egyes településein Forrás: NTAK

TELEPÜLÉS	2023. év			
	Belföldi vendégek (fő)	Belföldi vendégéjszaka (éj)	Külföldi vendégek (fő)	Külföldi vendégéjszaka (éj)
Ábrahámhegy	1956	7521	502	2713
Badacsonytomaj	50 456	114 806	9892	30 298
Badacsonytördemic	9743	24 920	1119	3817
Szigliget	5519	14 621	706	2264
Összesen	67 674	161 868	12 219	39 092

8. táblázat: 2023-as összesített vendégek és vendégéjszakák száma Forrás: NTAK

TELEPÜLÉS	2023. év	
	Összes vendég (fő)	Összes vendégéjszaka (éj)
Ábrahámhegy	2458	10 234
Badacsonytomaj	60 348	145 104
Badacsonytördemic	10 862	28 737
Szigliget	6225	16 885
Összesen	79 893	200 960

2023-ban a Badacsonyi borvidék települései összesen 79 893 vendéget fogadtak, akik 200 960 vendégéjszakát töltöttek el a térségben. Ez egy kisebb csökkenés a 2022-es évhez képest, amikor 86 772 vendég és 207 680 vendégéjszaka volt regisztrálva. A belföldi turisták továbbra is jelentős arányt képviseltek, ők tették ki a látogatók nagy részét, 67 674 főt és 161 868 vendégéjszakát töltöttek el. A külföldi vendégek száma enyhén növekedett 12 219 főre, és ők összesen 39 092 vendégéjszakát töltöttek el.

Badacsonytomaj továbbra is a térség legnépszerűbb települése maradt, bár csökkent a látogatók száma az előző évhez képest (60 348 fő), de a külföldi vendégek vendégéjszakáinak száma (30 298 éj) enyhén növekedett. A többi település kisebb mértékben járult hozzá a régió turizmusához: Badacsonytördemic és Szigliget is stabil látogatószámot mutatott,

Ábrahámhegyen viszont csökkenés figyelhető meg mind a vendégek, mind a vendégéjszakák számában.

9. táblázat: Belföldi és külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje a 4 település alapján 2022-ben és 2023-ban Forrás: NTAK

	Belföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje	Külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje	Összes vendég átlagos tartózkodási ideje
2022	2,3	2,98	2,39
2023	2,39	3,19	2,51

2022 és 2023 év NTAK adatai alapján a turisták átlagos tartózkodási idejére igaz, hogy a külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje magasabb, mint a belföldieké. Kedvező, hogy 2022-ről 2023-ra nőtt az átlagos tartózkodási idő, a külföldi turistáknál 2,98 napról 3,19 napra, a belföldi vendégeknél 2,3-ról 2,39 napra.

4.2. Primer vizsgálat eredményei

Interjúalanyok

A kutatásomban azért választottam interjúalanynak a badacsonyi Tourinform irodát, mert ők a legközvetlenebbül tapasztalják meg a borturizmus jelentőségét a Badacsonyi borvidéken. Munkájuk középpontjában a helyi turisztikai kínálat népszerűsítése áll, céljuk pedig az, hogy minél több látogatót vonzzanak a térségbe. Mivel napi kapcsolatban állnak a borászatokkal, tisztán látják a szezonális jelentőségét és érzékelik a turisztikai igények változásait. Az iroda nemcsak a borvidék jelenlegi helyzetéről, hanem a fejlesztési lehetőségekről, kihívásokról és a jövőbeli tervekről is pontos képet tud adni. Az interjú a TDM vezetőjével -Tasner Mónikával- készült, akinek szakértelme révén mélyebb betekintést nyerhettem a borvidék működésébe és fejlődési lehetőségeibe.

Másik interjúalanyként Badacsonytomaj korábbi polgármesterét -Krisztin N. Lászlót- kérdeztem, aki 20 éven át irányította a Badacsonyi borvidék egyik központi települését, de 2024-ben helyére új vezetőt választottak. Hosszú távú tapasztalata révén részletesen be tudott számolni az önkormányzat által megvalósított fejlesztésekről, valamint arról, hogy ő hogyan látta a borvidék helyzetét és lehetőségeit. Emellett betekintést nyújtott abba a jövőképebe is, amelyet a település és a borvidék számára elképzelt.

Lehetőségem volt három borászattal is interjút készíteni. Elsőként a Hóbor Pincészettel, ahol Hóbor József több, mint 30 éve dolgozik a szakmában, így jelentős eseményekről és

kihívásokról számolt be nekem. A második borászat a Szászi Birtok volt, ahol Szászi Titanilla osztott meg velem információkat. Ők kiemelt figyelmet fordítanak a fenntarthatóságra és az olasz agroturizmus gyakorlata szolgál számukra példaként. Végül a Sabar Borházzal készítettem interjút, ahol Ádám Gábor tulajdonossal beszélhettem. Á. Gábor 2009-ben alapította borházát, amely azóta borterasszal is bővült és számos információval szolgált mind a borházukról, mind a környék helyzetéről. A három borászat egyediségük alapján más-más szempontokat tulajdonít fontosnak, ami lehetőséget ad arra, hogy a Badacsonyi borvidék sokoldalúságát és különféle fejlesztési irányait több szemszögből is feltárjuk.

A borvidék múltja

Az interjúk során Tasner Mónika, a Tourinform iroda TDM vezetője, és Krisztin N. László polgármester megosztották velem a Badacsonyi borvidék történetével kapcsolatos részleteket, amelyek a borvidék fejlődését, átalakulásait és mai jellemzőit is bemutatják.

Tasner Mónika elmondása szerint a rendszerváltás után a nagyobb üzemek megszűnésével a családi vállalkozások vették át a főszerepet a térségben. Bár a kisebb pincészetek eleinte nehézségekkel szembesültek, idővel megállták a helyüket, és ma már jó minőségű borokat állítanak elő. Említette, hogy bár a Varga Pincészet és a Laposa Birtok nagyobb borászatokként jelen vannak, a borvidék sajátossága, hogy inkább kisebb családi gazdaságok uralják a térséget. Kiemelte továbbá Szeremley Huba munkásságát, aki földeket vásárolt a régióban, és jelentős reklámtevékenysége révén hozzájárult a Badacsonyi borvidék ismertségének növeléséhez.

Krisztin N. László polgármester kifejtette, hogy a borvidék történetét és a szőlőművelés fejlődését a térség természeti adottságai alakították. Bár viták vannak arról, hogy a szőlőtermesztés a szkítáktól vagy a rómaiaktól ered, az biztos, hogy a helyi közösségek már a kezdetektől értékelték a szőlő- és borkészítést és ezt a tudást generációról generációra örökölték tovább: „[...] az itt élő emberek fedezték a szőlővel való foglalatosságban rejlő lehetőségeket, megtanulták a szőlőművelés és a borkészítés minden csínját-bínját és generációról generációra továbbadták a tudásukat, amelyet mindig tökéletesítettek.” Kezdetben a bort saját használatra és csereeszközként készítették, később pedig értékesítési céllal is és ez a kettős felhasználás máig megmaradt. A gazdálkodás mértékét a birtokok mérete döntően befolyásolta: a nagybirtokosok, mint a Ranolder püspök, az Ibos és a Ramassetter családok, általában vincellérekre bízták a munkát, akik szőlőmunkásokkal végeztették el a feladatokat.

A szocialista korszakban a nagyüzemi termelés vált jellemzővé, amelyet a Badacsonyi Borkombinát és más szövetkezetek működése dominált, és elsősorban a szocialista piacot

szolgálták ki. A „háztáji” gazdálkodás ekkor szinte teljesen megszűnt, viszont a turizmus fejlődése lehetőséget adott a kisebb gazdáknak, hogy újra termelni kezdjenek és a turistáknak értékesítsék boraikat. A rendszerváltás után a privatizáció során számos kisebb és közepes birtok alakult ki, amelyek ma is meghatározó szerepet töltenek be a borvidéken és bár a Varga Pincészet és a Szeremley Birtok továbbra is jelen vannak, a térség alapvetően a kisebb családi borászatokból áll.

Mindkét interjúalany elmondásából kitűnik, hogy a Badacsonyi borvidék története gazdag és összetett, és a múltbeli változások jelentős hatással voltak a borvidék sajátos jellegére.

A borászatok is megosztották velem tapasztalataikat és tudásukat a múltbeli eseményekről, amelyek hatással voltak működésükre és fejlődésükre. Mindhárom borászat fontos mérföldkőnek tartja a Badacsonyi borvidék történelmi fejlődését és a rendszerváltás utáni időszakot, amikor a helyi borászatok minőségi termelésre váltottak. A Szászi Pincészet emellett külön hangsúlyozza a fenntartható és biogazdálkodási irányváltást, amely az utóbbi években vált dominánssá, míg a Hóbor Pincészet az elmúlt évtizedek reklámkampányait emelte ki a borvidék népszerűsítésében. Továbbá kiemelte még, a XVIII. században a badacsonyi ürmöst, amely akkoriban nagy hírnévvel rendelkezett: „[...] hogyha gyakorlatilag a múltjáról van szó Badacsonynak, akkor méltán felhozhatjuk a múltjából az őshonos magyar szőlőfajtákat, borokat és azon belül például az ürmöst, hogy a XVIII. században például nagyobb hírnévnek örvendett a badacsonyi ürmös, mint a tokaji aszú. Ezt nagyon kevesen tudják.” H. József kiemelte Szeremley Huba tevékenységét, aki jelentős mértékben hozzájárult Badacsony hírnevének növeléséhez. Szavai szerint: „Szeremley Huba [...] a badacsonyi borvidéknek, a Badacsony hírnevének abban segített, hogy gyakorlatilag ő hozta be először ezeket a legigényesebb palackokat, és ugyanakkor ő is készített először szemelt rizlinget. Ez is elvitte a vásárlókat egy bizonyos úton és ez is a minőség felé.”

TDM vezetővel készített interjú tapasztalatai

Változások

A TDM vezető beszélt az elmúlt évek kihívásairól, mint például a COVID-19, a háborús helyzet, az energiaválság és az infláció. Ezek mind hatással voltak a turizmusra. A COVID időszak alatt ugyan csökkent a látogatók száma, de a nyári nyitások után kimagasló érdeklődés mutatkozott, ami azóta is tart.

A 2007 óta folytatott közös munkának köszönhetően Badacsony egy 4 évszakos desztinációvá vált, ami egész évben vonzza a látogatókat, különösen hétvégéken. T. Mónika

így nyilatkozott: „Sikerült itt a badacsonyi desztinációban egy olyan 4 évszakos kínálatot kialakítani, ami vonzó a belföldi vendégek számára, tehát itt tényleg télen, tavasszal, nyáron, ősszel mindig vannak vendégek.”

Elmondta, hogy a balatoni hajózás legforgalmasabb kikötője Badacsony, amit részben az új katamarán járatai is elősegítettek. A borturizmus és a természeti környezet a fő vonzerők, amelyek a Balaton vonzereje mellett egész évben elérhetőek.

Turisták

T. Mónika pozitívan értékelte, hogy a külföldi vendégek száma emelkedő tendenciát mutat, főként Németországból, Lengyelországból, Szlovákiából, Csehországból és Ausztriából is jönnek a látogatók, de ezt még lehetne fokozni. Az egész éves kielégítő látogatottság érdekében szükség lenne a Magyar Turisztikai Ügynökség szerepvállalására a külföldi kampányok terén. Állítása szerint, amit az adatok -NTAK és KSH- igazolnak a vendégszám és az éjszakák száma is emelkedett, a látogatók átlagosan 2-3 éjszakát töltenek a régióban (lásd másodfejezet), ami nyáron magasabb, míg az év többi részében alacsonyabb. Mindezek mellett megjegyezte, hogy a Badacsony turisztikai szempontból kiemelt kiránduló célpont a Balaton körül, Tihany mellett.

A vendégek sokfélesége különösen nagy, minden korosztály és eltérő érdeklődési körök is megjelennek. Az egy napos kirándulók mellett a vendégkör nagy része visszatérő látogató, akik akár több alkalommal is felkeresik Badacsonyt, ha szállást nem is foglalnak minden alkalommal. Badacsony törzsvendégköre jelentős, a látogatók előszeretettel térnek vissza.

T. Mónika rámutatott arra, hogy a borászatok azt tapasztalják, hogy a fogyasztók egyre igényesebbek és jobban képzettek, különösen népszerűek a borkóstolók és borvacsorák, ahol a vendégek nemcsak a borokkal, hanem a borászatokkal, sőt a borászokkal és családjaikkal is megismerkedhetnek.

Az interjúalany elmondta, hogy annak ellenére, hogy a nemzetközi trendek szerint csökken a borfogyasztás, Badacsonyban ez nem érzékelhető. A fiatal generáció is élénk érdeklődést mutat a borok iránt, és a boros rendezvényeken is gyakran magas számban vesznek részt. „Örvendetes, hogy a fiatalabb generáció is nagyon érdeklődő a borfogyasztás iránt [...], rendezvényeinken általában a fiatal korosztály is nagyon magas számban képviselteti magát.” T. Mónika a borfogyasztás népszerűsítésére tett erőfeszítésekről beszélt, különös hangsúlyt helyezve a kulturált borfogyasztás jótékony hatásainak bemutatására és a fiatalok

megnyerésére. Ez a hozzáállás segíthet a borfogyasztás csökkenésének mérséklésében, különösen, mivel a fiatalokat boralapú koktélokkal próbálják megszólítani, így az italok kultúrája könnyebben a mindennapok részévé válik.

Marketingeszközök

Az interjúalany a Badacsonyi borvidék promóciójára használt marketingeszközök széleskörű alkalmazását hangsúlyozta, amelyekkel a látogatószám növelésére és a borvidék hírnevének erősítésére törekednek. Kiemelte a desztinációs weboldalt (badacsony.com), valamint a Facebook és Instagram platformokon folytatott jelenlétet. Az email marketing, hírlevelek, online és nyomtatott hirdetések mellett, bizonyos eseményekhez kapcsolódóan rádióreklámokat is használnak: „[...] természetesen vannak közösségi média felületeinken Facebook és Instagram. Hírleveleket küldünk, email marketing eszközökkel is élünk, akkor hirdetünk különféle online és print hirdetéseket.” A borvidék promócióját 4 önkormányzat bevonásával végzik, és a nyomtatott kiadványok célzott terjesztése is kiemelt szerepet kap a strandokon, hajókikötőkben és szálláshelyeken a látogatói szezon alatt. Emellett kiemelte a konkurens borvidékek figyelemmel kísérésének fontosságát is, mivel a versenyképesség fenntartása érdekében Badacsonynak is alkalmazkodnia kell a változó trendekhez.

Együttműködés

Különleges helyzetben vannak, mivel fenntartójuk a Badacsonyi Turisztikai és Borút Egyesület, ez szoros együttműködést biztosít a TDM, illetve Tourinform és a helyi borászatok között. Magyarországon a Tourinform irodák különféle fenntartásban működhetnek – például önkormányzati vagy egyesületi fenntartás alatt – és számukra nagy előny, hogy egy egyesület munkaszervezeteként működhetnek, így napi szintű a kommunikáció a közel 200 taggal, köztük szinte az összes, vendéglátást is végző borászattal. Ez a napi kapcsolat lehetőséget ad a tagok tájékoztatására aktuális szakmai hírekről, pályázati lehetőségekről, rendezvényekről, és hozzájárul ahhoz, hogy számos saját szervezésű boros programban, például a „Badacsonyi New Yorkban” eseményben együttműködjenek, ahol a nagyközönség, a szakmai meghívottak és a sajtó képviselői is betekintést nyerhetnek a borvidék teljes éves kínálatába.

Továbbá a Tourinform irodában az egyesület tagjainak borait is értékesítik, ami tovább erősíti a napi szintű kapcsolatot. Összességében T. Mónika szerint bár mindig van lehetőség

fejlődésre, rendkívül szoros és hatékony együttműködés és kommunikáció zajlik az egyesület és a tagok között.

A borturizmus hatásai

A boros rendezvények jelentősége nemcsak a helyi borászatok, hanem az egész település gazdasága szempontjából is kiemelkedő. Az egyesület által szervezett programok, mint a „Badacsony New Yorkban,” a „borbarangolás” és a rendszeresen megtartott borvacsorák – melyek novembertől május végéig szombat esténként más-más borászat részvételével zajlanak – nagy vonzerőt jelentenek a látogatók számára. A különféle programok, például a „bortriatlon,” a vezetett bortúrák, a „Borhét” és a „badacsonyi szüret,” továbbá a magánjellegű események, mint a „Füge Feszt” és a „Gasztrohegy,” mind hozzájárulnak Badacsony hírnevéhez. Ezek a rendezvények nemcsak a borászatoknak jelentenek bevételt, hanem az egész település számára is gazdasági hasznot hoznak, például az idegenforgalmi és iparüzési adókon keresztül. A TDM vezető szavaival: „...ez nem csak a résztvevő borászatoknak jelent bevételt, hanem a településnek is, mert azok a vendégek, akik részt vesznek ezeken a programokon, ők biztos, hogy szállást is foglalnak, [...] idegenforgalmi adó bevételt jelent, illetve a borászatok révén pedig ugye iparüzési adóbevételt is.” Ez az önkormányzat számára lehetőséget nyújt a bevételek visszaforgatására a közszolgáltatások fejlesztésére és karbantartására, ami különösen fontos a nagy létszámú látogatók fogadásánál. A közszolgáltatások minőségének fenntartása létfontosságú, hiszen a vendégek nagy száma és az infrastruktúra terheltsége rendszeres fejlesztést igényel.

Fejlesztések

Az interjúalany szerint a látogató-menedzsment területén még van hová fejlődni. Viszont egy új projekt keretében megnyertek egy olyan szoftvert, ami beépítésre kerül a weboldalukra és mobilapplikáción keresztül is elérhető lesz és valós idejű információkat fog nyújtani a látogatóknak. Az alkalmazás lehetővé teszi, hogy a pincészetek és egyéb szolgáltatók saját felületükön kezeljék nyitvatartásukat, így a látogatók naprakész adatokhoz juthatnak. Az interaktív rendszer egy információs terminálon is fut majd, amelyet az iroda előtt helyeznek el, így a vendégek akár már a helyszínen is használhatják. Az interjúalany hangsúlyozta: „[...] azt próbáljuk elősegíteni, hogy a vendég naprakész információkkal rendelkezzen a pincészetek nyitvatartásáról, szolgáltatásairól és ez nem csak pincészetekre, hanem a többi szolgáltatóra is vonatkozik majd, ez a lehetőség.” Ezen kívül tervben van a borút mentén található táblarendszer

felújítása, beleértve a teljes borvidéket bemutató nagy térképtáblát is, amely segíti a látogatókat a tájékozódásban.

Az interjúban a minőségi szálláshelyfejlesztés és az önkormányzati infrastruktúra fejlesztésének fontosságáról esett még szó. Az interjúalany beszámolt a Kisfaludy szálláshely fejlesztési pályázat eredményeiről, amely elősegítette a kisebb szálláshelyek modernizálását, és hozzájárult ahhoz, hogy egy egységes, minőségi színvonal alakuljon ki a régióban. Ahogy fogalmazott: „[...] szobánként egy millió forint vissza nem térítendő támogatást nyerhettek el [...] elindult egy komoly minőségi fejlesztés vagy fejlődés a kisebb szálláshelyek tekintetében is.”

Az új szabályozásokkal összhangban kötelező lett a szálláshelyek minősítése is, amely nélkül új szálláshely már nem kap önkormányzati engedélyt és a már működőknek is regisztrálniuk kellett a minősítési felületen egy határidőig. A szakember kiemelte, hogy a települési infrastruktúra, például a parkolók és az utak terén is folyamatos fejlesztés szükséges, bár ezek forrásfüggők.

A strandok újra fejlesztését szintén nagy eredménynek tekinti, melyben a Kisfaludy 2030 program és a Magyar Turisztikai Ügynökség is közreműködött, és hozzátette, hogy az önkormányzatnak rendszeresen javaslatokat tesznek az ilyen fejlesztések elősegítésére és támogatására.

Jövőkép a TDM menedzser szemszögéből

A TDM vezető kiemelte a Badacsonyi borvidéknek azon adottságait, amelyekkel nemcsak belföldi, hanem nemzetközi szinten is versenyképes lehetne. Céljuk a Badacsonyi borok ismertségének növelése, amelyhez a világ bortérképére való felkerülést tartják mérőföldkőnek. Elmondása szerint: „Azt szeretnénk elérni, hogy a világ bortérképére is felkerülne Badacsony, mert az adottságai és az itt készülő borok miatt ezt méltán megérdemelné [...]”

Ez a törekvés különösen fontos a belföldi szőlőterületek csökkenése miatt is, mivel egyre több szőlőültetvényt vásárolnak meg idegenforgalmi célokra. A folyamat megfékezéséhez állami támogatás szükséges, különösen a marketing és a borkészítési tradíciók fenntartása érdekében. Az interjúban említettek szerint az osztrák Wachau borvidékkel való együttműködés is kilátásban van, ami tapasztalatcserét tesz lehetővé, hiszen „hasonló adottságokkal rendelkezik [...], de mégis sokkal ismertebb a világban.”

A korábbi polgármesterrel folytatott interjú tapasztalatai

Borturizmus hatása

A polgármester szerint a badacsonyi borturizmus alapjaiban határozza meg a térség gazdaságát. A helyi turizmus erősen összefonódik a szőlő- és borászati ágazattal, hiszen a látogatók nagy része emiatt jön a környékre. Persze a Badacsony hegy természeti szépségei, túrázási lehetőségei és a Balaton közelsége is sok embert vonz, de igazán a híres borok miatt különleges ez a vidék. Ez a turizmus állandó növekedést hoz, ami fontos a gazdaságnak, mivel a látogatók ösztönzik a szállások és egyéb helyi szolgáltatások fejlődését.

A polgármester megemlíti, hogy a borászatok az utóbbi időben egyre inkább a minőségi termelésre helyezik a hangsúlyt, ezért számukra fontos, hogy a vendégeknek elérhető szolgáltatások és az infrastruktúra is színvonalas legyen. A helyi borászatok szakmai szervezeteiken keresztül tesznek javaslatokat a fejlesztésekre, az önkormányzat pedig igyekszik ezekhez támogatást nyújtani. Így a térség közösségi fejlesztéseinek nagy részét az önkormányzat viszi véghez, hogy egy vendégbarát és igényes környezetet biztosítsanak a turisták számára.

Vidékfejlesztés

A polgármester szerint egy Balaton-parti településen szinte minden fejlesztés közvetlenül vagy közvetve turisztikai célt is szolgál, és egyúttal a gazdaságfejlesztést is támogatja. A vidékfejlesztés keretében sokféle projekt valósult meg, amelyek különféle célokat szolgálnak. Ezeket a fejlesztéseket többféle projektgazda kezdeményezheti, köztük magánszemélyek, vállalkozások, az önkormányzat, térségi összefogások és az állam. A fejlesztések céljai is sokrétűek:

1. Természeti környezet megóvása, helyreállítása és bemutatása (például erdei turistautak, kilátó, a Ranolder-kereszt kivilágítása, Kálvária építése és a források tisztítása)
2. Épített környezet fejlesztése (E projektek 90%-a meglévő, romos épületek felújítására irányul, míg 10%-a megújulást jelenti.)
3. Kulturális és sportprogramok fejlesztése
4. attrakciófejlesztés.

Infrastruktúra

Badacsonytomaji infrastruktúra a 1970-es és 1980-as évekből származik, ezért számos területen elengedhetetlenek a fejlesztések. Az eddigi beruházások közé tartoznak:

- Közműfejlesztések: Megvalósult a gáz-, csatorna- és ivóvízhálózat fejlesztése.
- Útfejlesztések: Ide tartozik a kátyúzás, a Bogyay út fejlesztése, valamint a parkolók felújítása és új parkolók kialakítása.
- Középületek fejlesztése: A középületek felújítása magába foglalja többek között az óvoda, iskola, művelődési ház, Tourinform iroda és az Egészségház felújítását. Új épületek közé tartozik a Városháza, Rendőrőrs és Bölcsőde építése.
- Közterületek fejlesztése: A Fő utca rekonstrukciója, a Tájház udvar, a Badacsony Nagypark és a központi tér megújítása is megvalósult.

A jövő fejlesztéseit már az új képviselő-testület fogja irányítani. Az új képviselők számára az elképzeléseket a Településfejlesztési Konceptió és az Integrált Városfejlesztési Stratégia nyújtja. A polgármester szerint a legszükségesebb további fejlesztések a következők:

- Bevásárlóközpont építése egy nagyobb kereskedő cég bevonásával.
- Szabadidős létesítmények kialakítása, például egy 6 hektáros szabadidő- és sportpark, valamint egy szabadidőcsarnok, amely fiatalok szórakozását és eső esetén zárt térben történő programok biztosítását szolgálná.
- Elkerülő út befejezése.

Együttműködés

A Badacsonyi borvidéken az együttműködés kiemelt szerepet játszik a borturizmus és a településfejlesztés terén. Az érintett felek közötti együttműködés három fő platformon zajlik:

- Önkormányzat által kezdeményezett fejlesztések: Az önkormányzat a településfejlesztési dokumentumokban megfogalmazott célok alapján, társadalmi egyeztetést követően fejlesztési projekteket tervez és valósít meg saját forrásból vagy pályázati támogatással.
- Szőlészeti-borászati szakmai szervezetekkel való együttműködés: Az önkormányzat a szakmai szervezetek javaslataira alapozva fejleszti a turisztikai és borturisztikai szolgáltatásokat, hogy jobban igazodjanak a látogatók igényeihez.
- Badacsony Turisztikai és Borút Egyesület támogatása: Az egyesület, amely több száz turisztikai vállalkozást fog össze, javaslatokat tesz az önkormányzat felé a turizmus fejlesztésére, és maga is részt vesz pályázatokon a projektek megvalósítása érdekében.

Ezen túlmenően az együttműködés számos programban és kezdeményezésben is megnyilvánul, amelyek célja a borturizmus népszerűsítése és a helyi termelők támogatása:

- „Város bora” verseny: Az önkormányzat által meghirdetett esemény, amely marketinglehetőséget biztosít a borászatoknak.
- Szőlészettel-borászattal kapcsolatos események: Az önkormányzat számos borászati eseményt szervez és támogat, mint a Kéknyelű Virágzás Ünnepe, a Badacsonyi BOR7 és a Badacsonyi Szüret.
- Badacsony Turisztikai és Borút Egyesület által szervezett események: Az önkormányzat anyagi támogatással, eszközökkel és helyszínek biztosításával segíti.

Kihívások

A polgármester interjújában a turizmus és borturizmus jelenlegi helyzetéről, valamint az azt befolyásoló kihívásokról számolt be. Kiemelte, hogy a dinamikusan változó feltételek miatt nehéz hosszú távra tervezni, különösen az éghajlati változások miatt, amelyek már az élet minden területén éreztetik hatásukat. Az extrém hőmérsékletek, vízhiány, valamint a Balaton vízszintjének csökkenése mind nehezítik a turizmus fenntarthatóságát.

A polgármester arra is felhívta a figyelmet, hogy a szőlőültetvények helyzete kritikus, és alkalmazkodni kellene az új környezeti körülményekhez, akár öntözéssel, akár ellenállóbb fajták termesztésével. Emellett problémaként említette az ingatlanok felértékelődését és a helyi fiatalok elvándorlását is, amely a magas ingatlanárak miatt sújtja a térséget.

További fontos tényezőket osztott meg velem K. N. László, például az energiaárak emelkedése, a munkaerőhiány, valamint az ukrán-orosz háború, amelyek mind csökkentik az emberek utazási kedvét és növelik az óvatosságot. Ezek a kihívások szükségessé teszik a turizmus fenntarthatóságának újragondolását, és olyan fejlesztési irányok kijelölését, amelyek megfelelnek a változó környezet kihívásainak.

Jövőbeli tervek

A polgármester gondolatai egyértelműen tükrözik, hogy a Badacsonyi borvidék fejlesztésének egyik legnagyobb kihívása az értékek megőrzése lesz, különösen a turizmus alapját képező szőlőültetvényeké. „A jövőben nem a fejlesztések jelentik majd a legnagyobb kihívást, hanem inkább azoknak az értékeknek, eredményeknek a „megvédése”, amelyekkel rendelkezünk, amelyeket az elmúlt évtizedekben sikerült megteremtenünk.” A település számára kiemelten fontos, hogy a szőlőterületek megmaradjanak és ne engedjék, hogy luxusingatlanok vegyék át a helyüket, hiszen a borra és a szőlőre épülő turizmus a térség egyik legnagyobb értéke.

A Településfejlesztési Konceptió és az Integrált Városfejlesztési Stratégia készítése során az önkormányzat olyan lépéseket határozott meg, amelyek célja a borászat és a bormarketing támogatása, ezáltal erősítve a település turisztikai vonzerejét. A polgármester személyes tapasztalata, miszerint egy amerikai borkereskedő milliós tételben vásárolt volna borokat, rávilágít arra, hogy a helyi borászatok számára a minőség, nem pedig a mennyiség a legfontosabb szempont. Ezért a bormarketing a városmarketing szerves része kell, hogy legyen, és fordítva. A cél az, hogy a látogatók ne csupán a borok miatt, hanem a teljes élményért – a tájért, a szőlőültetvényekért, a Balatonért és a helyi vendégszeretetért – látogassanak Badacsonytomajra. Az önkormányzat feladata pedig az, hogy olyan környezetet biztosítson, amely minden téren magas minőséget nyújt, legyen szó szálláshelyekről, éttermekről, vagy akár közterületekről.

Jövőkép¹³

A 2017-es Integrált Településfejlesztési Stratégiában (ITS) van leírva Badacsonytomaj jövőképe, amelyről a polgármester megjegyezte, hogy ma is aktuális. A jövőkép szerint Badacsony újra vezető szerepet tölt be a Balatoni régióban, ahol a hazai középosztály és a külföldi vendégek is a Balatonhoz kapcsolják élményeiket és emlékeiket. A település egyedülálló, szerethető, és emberléptékű jelzőkkel írható le, fejlett infrastruktúrával és vonzó, rendezett megjelenéssel rendelkezik.

Badacsonytomaj célja, hogy minőségi szálláslehetőségekkel, változatos gasztronómiával és programkínálattal vonzza a látogatókat. A közösségi összefogás, a társadalmi aktivitás, valamint a jól képzett, vendégszerető menedzsment biztosítja, hogy a látogatók számára maradandó élményt nyújtson a Balaton és Badacsony ötvözete, különösen a helyi borok és ételek révén.

A jövőkép része, hogy a helyi lakosok elégedettek legyenek, a fiatalok helyben maradjanak, és a településen új lakók is megtelepedjenek, akik fellendítik a gazdaságot és a közösségi életet. Az ITS szerint Badacsonytomaj 2030-ra a Balaton legvonzóbb borkulturális és kirándulási célpontjává válik. A polgármester hangsúlyozta, hogy a jövőkép megvalósítása szempontjából a legnagyobb kihívásokat az elért fejlődés mértéke, sebessége, költséghatékonyasága, valamint ezek politikai hatásai jelentik.

¹³ BFH Európa Kft. (2017): Badacsonytomaj Város Integrált Településfejlesztési Stratégia

Az alábbiakban Krisztin N. László, Badacsonytomaj korábbi polgármestere által küldött rendelkezésekre bocsájtott dokumentumokat¹⁴ és célkitűzéseket különböző fejlesztési területekre bontva mutatom be, táblázatos formában. Ezek a célok a Badacsonyi borvidék jövőbeli fejlődését, a helyi gazdaság és turizmus támogatását, valamint a fenntarthatósági törekvéseket tükrözik. A táblázatban rövid, közép és hosszú távú célok szerint van bontva a fejlesztési területek, amelyek magukban foglalják a borvidék, a turisztikai és gazdasági központok, valamint a kulturális, foglalkoztatási és környezettudatossági célokat is.

Ez a strukturált formában bemutatott anyag segít áttekinteni a borvidék különböző fejlesztési irányait, és jól szemlélteti, hogyan kívánják megvalósítani a hosszú távú jövőképet a helyi közösség életében és a turisztikai vonzerő növelésében.

¹⁴ 1-5 melléklet

10. táblázat: Badacsonytomaj rövid-, közép- és hosszú távú fejlesztési céljai
 Forrás: Krisztin N. László Saját szerkesztés

Fejlesztési terület	Rövid távú célok (2015-2016)	Középtávú célok (2017-2020)	Hosszú távú célok (2020-2030)
Borvidéki központ	Szőlőterületek növelése és minőségének javítása, Szőlőültetvények kialakítása és földhasználat szabályozása	Fiatalok bevonása az ágazatba, Munkakeresleti csomagok kialakítása	Korszerűsítés és birtokrendezés, Helyi identitás erősítése és tematikus oktatás
Turisztikai központ	Termékek és szolgáltatások magasabb pozicionálása, Szállóvendégek számának növelése	Magánszálláshelyek fejlesztése, Tematikus rendezvények és programok kialakítása	Szálláshelyek kapacitásának növelése, Turisztikai attrakciók színvonalának emelése
Gazdasági központ I.	Helyi vállalkozások támogatása, Befektetések ösztönzése	EU-s vállalkozásfejlesztési források bevonása, Hosszú távú befektetési politika kialakítása	Oktatás és utánpótlás biztosítása, Iparterületek kialakítása és infrastrukturális fejlesztés
Gazdasági központ II.	Identitás erősítése, lakosság kötődése a helyhez, Fiatalok közösségének szervezése, Családi rendezvények és gyermekprogramok szervezése	Emlékek gyűjtése és kialakítása, Fiatalok közösségi életének támogatása, Egységes óvoda-bölcsőde kialakítása	Magasan képzett lakók megtartása, Ifjúsági klubok támogatása, Lakópark építése fiatal lakókkal
Kulturális központ	Magas színvonalú kulturális programok előkészítése, Művészeti összefogás, kapcsolatszervezés	Civil műhely fejlesztése a település érdekében, Alkotótáborok szervezése	Egry József Nyomában kollégium támogatására
Foglalkoztatási szerkezet	Helyi munkaerőpiac feltérképezése, Szociális foglalkoztatási projekt előkészítése	Társadalmi foglalkoztatási paktum létrehozása, Helyi termékek megjelenítése a bazárban	Társadalmi feladatmegosztás, új pihenőhelyek kialakítása és infrastruktúra fejlesztése
Környezet-tudatosság, fenntarthatóság	Energiahatékonyság növelése minden fejlesztés során, Helyi gazdaságot támogató megújuló projektek	Teljes intézmény 50%-os energetikai korszerűsítése, Természeti értékek megóvása és hasznosítása	Intézmények 50%-os megújuló energiaellátása, Fenntartható rendszerek kidolgozása a Local Agenda 2000 alapján

Borászatokkal folytatott interjú

Borturizmus hatása és szezonalitása

A Badacsonyi borvidéken működő Hóbor Pincészet, Szászi Birtok és Sabar Borház egyaránt a borturizmust tartják fő bevételi forrásuknak, amely a nyári szezonban jelentős mértékben hozzájárul működésükhöz és a helyi gazdaság fellendítéséhez. H. József kiemelte, hogy a térség sokszínű programkínálata pozitív hatással van borászatukra, valamint a hajóforgalom jelentőségét is hangsúlyozta, amely nagyban befolyásolja a vendégek számát.

Az események is szóba kerültek, például a Süllőfesztivál, badacsonyi borhét, badacsonyi szüreti felvonulás és a „Badacsony New Yorkban” rendezvény, amelyek nagyban hozzájárulnak a térség látogatottságához. Á. Gábor kiemelte továbbá, hogy a Sabar Borház forgalmára jelentős hatással van a Káptalantótiiban található Liliomkert Piac is, amely szintén vonzza a vendégeket.

A szezonális azonban kihívást jelent számukra, hiszen az őszi és téli hónapokban szinte teljesen leáll a látogatottság, ezért mindhárom borászat törekszik arra, hogy különféle programok és események segítségével hosszabbítsa meg a turisztikai szezont. A Szászi Birtok például koncertekkel és borkóstolókkal igyekszik vonzó maradni a téli időszakban is, míg a Sabar Borház különböző borkóstoló eseményekkel próbálja fenntartani a látogatói érdeklődést.

COVID-19 kihívásai

A COVID-19 járvány idején a borászatok jelentős visszaesést tapasztaltak, mivel a kijárási korlátozások miatt a borturizmus forgalma szinte teljesen megszűnt. Ekkor az online értékesítés vált kiemelkedő fontosságúvá mondta Á. Gábor és ez a trend a járvány után is folytatódott, hiszen a látogatók szívesen rendelik házhoz a borokat. A járvány után az emberek szabadtéri és személyes élményeket kerestek, így a vendégek számára a borkóstolás egy megfelelő program volt, amely egyben szorosabb kapcsolatot teremtett a borászatok és a látogatók között. Ádám Gábor így fogalmazott: „[...] a bor nem csak egy alkoholos ital, hanem az emberek között közvetítő és leülve jó társaságban beszélgetünk róla [...] egy kicsit szociális kereteket adó valami is. [...] Ez teljesen más jellegű történet, amikor az ember [...] hipermarketbe megy és otthon kinyitja. [...] Nagyon szubjektív és élményeket keresnek az emberek.”

Együttműködés

A Hóbor Pincészet korábban együttműködött egy utazási irodával, azonban a COVID-19 járvány idején ezek a kapcsolatok megszűntek és azóta nem újultak meg. H. József elmondta, hogy szoros együttműködést alakított ki a Badacsonylábhegyen található Honvéd Üdülővel, akikkel rendszeresen tartanak borkóstolókat, és támogatást kap tőlük a látogatók

megszervezésében. Emellett kiemelte a viszonteladókkal ápoltságát jó kapcsolat fontosságát is, hiszen termékeik nagy részét ők juttatják el a fogyasztókhoz. Együttműködést folytat a helyi Tourinform irodával is, amely szintén hozzájárul a borászat ismertségéhez és forgalmának növeléséhez.

A Sabar Borház aktívan együttműködik a helyi Tourinform irodával és a környékbeli szállásadókkal. Rendezvényeik szervezésekor a turistáknak ajánlják a közeli szálláshelyeket, ami előnyös mind a vendégek, mind a szállásadók számára. Emellett elkötelezett a helyi termékek használata iránt: sajtokat a környékbeli termelőktől, húskészítményeket pedig az Istvády családtól szereznek be, ezzel támogatva a helyi gazdaságot és autentikus élményt nyújtva vendégeiknek. Á. Gábor megemlítette a taxi szolgáltatók fontosságát is, mivel Káptalan-tóiban található a borház, így a látogatók számára gyakran szükség van erre a szolgáltatásra a könnyebb megközelíthetőség érdekében. Fontosnak tartja a más borászatokkal való együttműködést is, hiszen egymástól is tanulhatnak. Elmondta, hogy már Villányból és Etyekből is dolgoztak együtt más borással, ami lehetőséget ad a tapasztalatcserére és az új ötletek megismerésére.

Fenntarthatóság

Az alanyaik között nem mindegyik működik biogazdálkodásként, de igyekeznek környezetükre figyelni: minimalizálják a vegyszerek használatát, szelektív hulladékgyűjtést és komposztálást alkalmaznak. Mindhárom borászat rendelkezik napelemmel, amelyek az energiaellátás fenntartásához szükségesek. A Szászi Birtok pedig kifejezetten biogazdálkodást folytat és különös figyelmet fordít olyan módszerek alkalmazására, amelyek csökkentik a termelés környezeti terhelését.

Időjárás

A kedvezőtlen időjárás jelentős hatással van a borászatok forgalmára, viszont Sz. Titanilla például megjegyezte, hogy míg éttermük forgalmára nyáron kedvezően hat a rossz idő, addig ősszel a napsütéses időjárás kedvez nekik. Á. Gábor szerint már a rossz idő ígérete is elegendő ahhoz, hogy a fogyasztók ne induljanak el otthonról. Bár az idei év szárazsága még nem okozott súlyos károkat a szőlőültetvényeken, a levelek megperzselődtek, így a szüretet korábbi időpontra kellett előre hozni.

Jövő

A borászatok jövőbeli tervei között szerepel a minőség további javítása és az online jelenlét erősítése, hogy elérjék a fiatalabb közönséget is. A Hóbor Pincészet például borterasz

fejlesztésén gondolkodik, míg a Sabar Borház új pezsgők bevezetésével és közösségi média aktivitásokkal szeretné bővíteni látogatói körét. A Szászi Birtok tervezi vinotékáik felújítását Szigligeten és a Szent György-hegyen. Az utóbbit „off season” típusú borbárként képzelik el. A Szászi és a Sabar borászatok események szervezésével igyekeznek áthidalni a szezon utáni időszak kihívásait, hogy folyamatos érdeklődést tartsanak fenn a látogatók körében.

5. Következtetések és javaslatok

5.1. Következtetés

A másodelemzés és az interjúk során részletes képet kaptam a borvidékről és a térség helyzetéről. Az adatok és a visszajelzések alapján megismertem a borvidék történelmét, a borturizmus gazdasági hatásait, a COVID-19 következményeit, a szezonális nehézségeit, a fenntarthatóság fontosságát, valamint a jövőbeli tervezett fejlesztéseket.

A kutatás során talált adatok, mint a vállalkozások növekedése és a szálláshely-szolgáltatók, vendéglátók aránya a helyi gazdaságban, mind azt mutatják, hogy a turizmus kiemelkedően fontos szerepet játszik a térségben. A vizsgált településeken a férőhelyek és szálláshelyek számának növekedése azt mutatja, hogy a régió igyekszik megfelelni a turisták növekvő igényeinek, ezzel elősegítve a turisztikai fejlesztést és a térség gazdasági fellendülését. Ugyanakkor a népesség csökkenése, a mezőgazdasági vállalkozások stagnálása és a szőlőterületek, valamint borászatok számának visszaesése mind olyan tényezők, amelyek hosszú távon befolyásolják a borvidék jövőjét. Az adatokból kiderül, hogy a Badacsonyi borvidék gazdaságát alapvetően a mezőgazdaság, azon belül is a szőlészet és borászat határozza meg, így a borturizmus fejlesztése szorosan összefonódik a gazdasági növekedés lehetőségeivel. A turizmus fejlődése hozzájárult a helyi vállalkozások számának növekedéséhez is, ami pozitívan hatott a munkahelyek számára és általánosságban a térség gazdaságára is.

Az interjúalanyok mindegyike, így, Tasner Mónika TDM vezető és Krisztin N. László (20 éven át Badacsonytomaj elsőszámú vezetője), valamint a borászatok is megerősítették, hogy a borvidék múltja és történelmi átalakulásai jelentős hatással vannak a mai borászatokra, amelyek a tradicionális szőlőművelési és borkészítési tudást generációkon keresztül örökölték tovább. A rendszerváltás időszaka különösen meghatározó volt, amikor a nagyüzemi termelést felváltotta a kisebb, családi pincészetek által képviselt minőségi borkészítés, amely a mai napig meghatározza a térség jellegzetességeit. Az interjúkból az is kiderült, hogy a Badacsonyi borvidék jellemzője a családi gazdaságok, bár jelen vannak nagyobb borászatok, mint a Varga és a Laposa Pincészet.

A borászatok, különösen a Szászi Pincészet, kiemelték a fenntarthatóság és a biogazdálkodás jelentőségét, amelyek az elmúlt években a borvidék fejlesztésének központi kérdéseivé váltak. A borászatok arra is törekszenek, hogy hosszú távon megőrizzék és ne károsítsák a környezetet, hiszen számukra is kiemelten fontos a természet védelme. A térség egyik fő vonzereje éppen a

természeti környezet, ami nemcsak a borászatok számára, hanem a látogatók számára is különleges élményt nyújt. Szeremley Huba munkássága szintén jelentős volt a badacsonyi borok ismertségének és minőségének növekedésében, például a szemelt rizling készítésével.

A TDM vezetővel folytatott interjú során említésre kerültek az elmúlt évek nagyobb eseményei, mint a COVID-19, a háborús helyzet, az energiaválság és az infláció. Ezek a hatások komoly hatást gyakoroltak a Badacsonyi borvidék turizmusára. Bár a járvány kezdetén visszaesett a látogatók száma, de a lezárások megszűnésével kiemelkedő érdeklődés mutatkozott a térség iránt, ami azóta is fennmaradt. Ennek eredményeként Badacsony egy 4 évszakos desztinációvá vált, amely egész évben vonzza a látogatókat, különösen hétvégeken.

A balatoni hajózás komoly jelentőséggel bír a borvidéken, hiszen összekapcsolja a déli parttal és a badacsonyi az egyik legforgalmasabb kikötő, amely így sok vendéget hoz a borászatok számára.

A kedvező külföldi látogatói adatok pozitív hatással vannak a térségre és a növekvő érdeklődést a jövőben is érdemes kihasználni. Az egyre sokszínűbb nemzetiségű külföldi turisták jelenléte tovább gazdagítja a vendégkört. A borászatok tapasztalatai szerint a látogatók egyre igényesebbek és érdeklődőbbek, ami különösen népszerűvé teszi a borkóstolókat és borvacsorákat. A fiatalabb generációk körében is egyre nagyobb az érdeklődés a bor iránt és a kulturált borfogyasztás népszerűsítése révén a borászatok remélik, hogy hozzájárulhatnak a borfogyasztás globális csökkenésének mérsékléséhez.

A Badacsonyi borvidék hírnevének erősítése érdekében széles körű marketingeszközöket alkalmaznak, ideértve a közösségi médiát, hírleveleket, nyomtatott és rádiós hirdetéseket is. A borvidék promócióját négy önkormányzat közösen végzi és a helyi borászatokkal való szoros együttműködés biztosítja a folyamatos kapcsolatot, valamint az aktuális hírek és események gyors megosztását a tagokkal. A boros rendezvények, mint a „Badacsony New Yorkban” és a „Borbarangolás,” nemcsak a borászatoknak, hanem az egész térségnek jelentős bevételt biztosítanak, amely az idegenforgalmi és iparüzési adók révén a település közszolgáltatásainak fejlesztésére is visszaforgatható.

A jövőre tekintve Badacsonynak célja a világ bortérképére kerülni, amiben nagy segítséget jelentene a nemzetközi marketing és a hazai borkészítési hagyományok megőrzése. Az osztrák Wachau borvidékkel tervezett együttműködés is egy lehetséges előrelépést jelenthet, hiszen Badacsony adottságai hasonlóak, ám még kevésbé ismertek. A helyi borászatok és turisztikai

szereplők célja a belföldi és nemzetközi versenyképesség növelése, hogy a Badacsonyi borvidék hosszú távon is fenntartható és vonzó desztináció maradjon.

A korábbi polgármester, Krisztin N. László interjúja alapján az észrevételem, hogy a badacsonyi borturizmus és a helyi gazdaság között szoros kapcsolat van. A badacsonyi borturizmus meghatározó szerepet játszik a térség gazdaságában, hiszen a szőlészet és borászat ágazatára alapozott turizmus nemcsak a látogatók számára kínál vonzó élményeket, hanem jelentős bevételeket is generál. A helyi borászatok egyre inkább a minőségi termelésre összpontosítanak és szorosan együttműködnek az önkormányzattal, amely támogatja az infrastrukturális fejlesztéseket annak érdekében, hogy a vendégek szakmai és vendégbarát környezetben tölthessék el idejüket.

A vidékfejlesztés terén a polgármester kiemelte, hogy Badacsonytomaj minden fejlesztése közvetve vagy közvetlenül támogatja a turizmust. Számos olyan projekt valósult meg, amely a természeti és épített környezet megóvását, a kulturális és sportprogramok bővítését, valamint új turisztikai attrakciók létrehozását tűzte ki célul.

Kiemelt hangsúlyt kapnak Badacsonytomajon az infrastrukturális fejlesztések, mivel a jelenlegi közműhálózat és a középületek elavultak. Ezért az önkormányzatnak folyamatosan dolgoznia kell a korszerűsítéseken, hogy meg tudja őrizni a település versenyképességét és vonzerejét. A polgármester kiemelte, a turizmus fenntarthatósága és a borturizmus jövője szempontjából jelentős kihívások előtt állnak, különösen a klímaváltozás, a vízhiány, az ingatlanárak olyan magasra emelkedése, hogy a fiatalok nem tudnak a környéken maradni. A fejlesztési célkitűzések középpontjában az értékek megőrzése áll: a turizmus és a borászat jövőjének biztosítása a szőlőterületek védelme és a borászati hagyományok ápolása. A cél az, hogy Badacsonytomaj a Balaton régiójának kiemelkedő, minőségi borturisztikai desztinációjává váljon, amely nemcsak borairól, hanem vendégszeretetről és professzionális turisztikai szolgáltatásairól is ismert.

Az együttműködés alapvető fontosságú, hiszen a borászatok, a Badacsony Turisztikai és Borút Egyesület, valamint az önkormányzat közösen alakítják ki a település jövőképét. A polgármester elképzelése szerint a borvidék képes megőrizni hagyományait, miközben megfelel a modern kor elvárásainak, hogy a helyi közösség, a látogatók és a természeti környezet közötti egyensúly fenntartható maradjon.

A borászatokkal elkészített három interjúk alapján megállapítható, hogy a Badacsonyi borvidék borászatai számára a borturizmus jelentős bevételt biztosít, különösen a nyári

szezonban, amikor a látogatók száma kiemelkedően magas. A szezonális ingadozások kezelése érdekében a borászatok különféle programokat szerveznek, hogy meghosszabbítsák a turisztikai időszakot és ezáltal csökkentsék a szezonon kívüli időszak negatív hatásait.

A COVID-19 járvány idején az online értékesítés a borászatok számára kulcsfontosságú bevételi forrássá vált és a járvány lecsengése után is megmaradt a népszerűsége, mivel sok fogyasztó előnyben részesíti a házhoz-szállítást. Az élő borkóstolók azonban továbbra is népszerűek, hiszen egyedülálló élményt nyújtanak és lehetőséget biztosítanak arra, hogy megismerkedjenek a borászatokkal.

A pincészetek működéséhez a helyi szereplőkkel való együttműködés is szükséges. A borászatok szorosan együttműködnek a Tourinform irodával, a helyi szálláshelyekkel és más borászokkal, hogy közösen növeljék a terület vonzerejét. Ez az együttműködés megkönnyíti a tapasztalatomegosztást és a közös promóciót, ezzel is növelve a borvidék hírnevét és látogatottságát.

A fenntarthatóság kiemelt szerepet kap a borászatok működésében, olyan környezetbarát intézkedéseket alkalmaznak, mint a vegyszerek minimalizálása, a szelektív hulladékgyűjtés, a komposztálás és a napenergia hasznosítása. A Szászi Birtok különösen hangsúlyozza a biogazdálkodást, amely a térség környezetvédelmi céljainak eléréséhez is hozzájárul.

A jövőbeli tervek között a minőségi bortermelésre koncentrálnak és nem a mennyiségi növekedésre. Terveik között szerepel a fiatalabb fogyasztók megszólítása is, amelyet az online jelenlét erősítésével kívánnak elérni. Az interjúk alapján világossá vált, hogy a borászatok nyíltan keresik az új lehetőségeket a turizmus fejlesztésére, figyelembe véve a környezeti fenntarthatóságot és a közösségi együttműködést is.

5.2. Javaslatok

Az interjúalanyok számos lehetőséget és javaslatot fogalmaztak meg a Badacsonyi borvidék turizmusának népszerűsítésére, amelyek a megnövelt programoktól a fenntarthatósági intézkedésekig széles skáláját fedik le.

A fenti kutatási eredményekből kitűnik, hogy Badacsony számára kiemelten fontos egy egész éves turisztikai termék népszerűsítése. Ez meghosszabbítja a szezont, lehetővé teszi a vásárlók folyamatos vonzását és a pincészetek borkóstolásból és egyéb gasztronómiai rendezvényekből származó bevételét télen. Az ilyen rendezvények nemcsak anyagi szempontból előnyösek, hanem a régió imázsának javításában is.

T. Mónika elmondása szerint a külföldi turisták arányának növelése érdekében fontos lenne nemzetközi piacokra irányuló marketingkampányokat szervezni, amelyben a Magyar Turisztikai Ügynökséggel való együttműködés és külföldi turisztikai vásárokon való részvétel is kiemelt szerepet kaphatna.

A borvidék jövője a fenntarthatóságban van. Ökológiai és biogazdálkodási technikák ösztönzése, valamint a borászatok támogatása a költséghatékony fenntartható technológiák bevezetésében, például a napelemek és a komposztáló rendszerek segítenek csökkenteni a költségeket és hosszú távon fenntarthatóvá teszik a borvidéket. Az infrastrukturális fejlesztések, különösen a közlekedési utak és a parkolás bővítése hozzájárul a látogatók komfortérzetéhez, valamint megkönnyíti a borvidékhez való hozzáférést.

A digitális marketing erősítése, különösen a Tourinform iroda és a borászatok közös online felületein keresztül lehetőséget biztosít arra, hogy a borvidék szélesebb körben ismertté váljon és megszólítsa a fiatalabb generációkat. Az online jelenlét fokozása és a közösségi média használata új lehetőségeket nyithat a belföldi és külföldi turisták vonzására.

A fiatal közönség megnyerése érdekében a borok mellett, bor alapú koktélokkal bővítik a kínálatot a vendéglátók. Ez a stratégia segíthet abban, hogy a fiatalabb generációkat is megszólítsák, akik szívesen próbálnak ki új és kreatív italokat. Emellett növelheti a borvidék vonzerejét és hozzájárulhat a borfogyasztás népszerűsítéséhez, elősegítve a borászatok és vendéglátóhelyek hosszú távú sikerét.

A borvidék további nagy lehetősége lehet a turisták által keresett, alkoholmentes egészségtudatos italok választékának bővítése. Az alkoholmentes borok és a szőlő alapú italok elérhetősége nemcsak a sofőrök, a terhes nők és a nem ivó látogatók igényeit elégítené ki, hanem új látogatói kört vonzana be. A helyi szőlőfajták gyümölcslevelei és frissítői igazán nagy élményt jelentenek még a tematikus kóstolókon is, amelyeken a látogatók megismerkedhetnek a szőlő valódi ízével. Mindeközben a borászok a szőlőlé alapokon koktélokat is létrehozhatnak helyi hagyományos és természetes ízekből. Természetesen a natúr édes szőlőlé és a velük ízesített gyümölcslevek vonzó lehet a gyerekek számára, így a család minden tagjának kínálnak lehetőséget. Ezek az áttörések nemcsak az egészségtudatos trendeknek lennének összhangban, hanem a borvidék modern, befogadó arculatát is megerősítenék és a Badacsonyi borvidék versenyképességét és vonzerejét erősítenék.

Az adott borászat által szervezett bemutatók, amelyek tükrözik az értékeiket és lehetőséget biztosítanak a csoportos tanulásra, ez nemcsak a helyieknek, hanem a turisták számára is

vonzóak lehetnek. Ezek a bemutatók különösen érdekesek lehetnek azok számára, akik tanulási céllal látogatnak el a vidékre. Fontos, hogy a fiatal korosztályt is megszólítsuk interaktív programokkal, mint például játékos vetélkedők és tanulmányi versenyek. Az ilyen programok nemcsak a látogatók élményét növelhetik, hanem hozzájárulhatnak ahhoz is, hogy a helyi borászatok iránti érdeklődés és az ezekhez kapcsolódó képzések népszerűsége emelkedjen. Ennek eredményeként növekedhet a szakma iránti érdeklődés, ami hozzájárulhat a helyi gazdaság fejlődéséhez és a borászatok munkaerőigényének kielégítéséhez.

Nemzetközi együttműködések, mint a Wachau borvidékkel kialakított partnerség, új tapasztalatokat és inspirációkat hozhatnak a Badacsonyi borvidékre. Ezek a kapcsolatok segítenek abban, hogy a térség nemzetközi szinten is kiemelkedő borvidékké váljon, és a külföldi sikertörténetekből tanulva tovább erősítse versenyképességét.

Összességében a kutatás eredményei rávilágítanak arra, hogy a borturizmus jelentős gazdasági és társadalmi hatással van a Badacsonyi borvidékre. A négyévszakos turizmus megteremtése, a fenntartható gazdálkodás támogatása és az infrastruktúra fejlesztése mind hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a térség nemzetközi borturisztikai célponttá váljon.

5.3. Vidékfejlesztés szerepe

A vidékfejlesztés, mivel szorosan összefügg a turizmus és a helyi gazdaság fenntarthatóságával, a Badacsonyi borvidék hosszú távú fejlődésének motorja. A badacsonytomaji vidékfejlesztési projektek nemcsak a gazdasági fellendülésére, hanem a közösségi életszínvonal növekedésére és a helyi identitás erősítésére is törekednek. A természeti és épített környezet védelmétől a kulturális programok bővítésén és az infrastruktúra korszerűsítésén keresztül eljutnak a terület életminőségének javításához.

A vidéki települések alapvető célja, hogy olyan fejlesztéseket hajtsanak végre, amelyek megőrzik a természeti értékeket és a kulturális örökséget, ezáltal növelik a település gazdasági és turisztikai vonzerejét. Az ilyen fejlesztések fellendítik a turizmust, munkahelyeket teremtenek és segítik a fiatalokat a környéken tartani. Az infrastruktúra-fejlesztés magába foglalja az utak, parkolók és nyilvános helyek korszerűsítését, amelyek nemcsak a látogatók kényelmét és biztonságát szolgálják, hanem a helyi lakosságot is érinti.

A fejlesztések további jelentősége a helyi kisvállalkozások támogatásában rejlik, amely erősíti a gazdaság stabilitását és a közösségi kohéziót. Az önkormányzatok, a borászatok és az

egyesületek közötti javasolt együttműködés során olyan komplex rendszer jön létre, amely garantálja a borvidék fennmaradását és versenyképességét.

A borturizmus gazdasági hatása, különösen az infrastrukturális fejlesztések terén figyelhető meg. A rendelkezésre álló szálláshelyek, a további parkolóhelyek biztosítása, a hatékony turisztikai információs rendszerek fejlesztése és a jó közlekedési hálózatok biztosítása mind-mind egy térség turisztikai vonzerejének növelését szolgálja. A szezonális ingadozások kezelése a négy évszagos desztinációs termék létrehozásával kombinálva állandó jövedelmet és stabil foglalkoztatást teremt az év különböző időszakában.

A pincészetek fenntartható környezetvédelmi módszereket alkalmaznak a vegyszerfelhasználás csökkentésével, komposztálással és napelemekkel. Mindezek célja a természeti értékek védelme és hosszú távú fejlesztése. A nemzetközi turisták idevonzása és a többi sikeres borvidéktől való tanulás is elengedhetetlen a Badacsonyi borvidék versenyképességének megőrzéséhez.

6. Összegzés

A dolgozatom átfogó képet nyújt a Badacsonyi borvidék jelenlegi helyzetéről, fejlődési lehetőségeiről és a borturizmus szerepéről a helyi gazdaságban és vidékfejlesztésben. A kutatás során feltárt adatok, interjúk és másodelemzések segítségével vizsgáltam a borvidék történelmi háttérét, a borturizmust és a térség jelentőségét.

A kutatás során kvalitatív módszereket alkalmaztam, elsősorban mélyinterjúk formájában, hogy átfogó képet kapjak a Badacsonyi borvidék helyzetéről és kihívásairól. Összesen öt interjút készítettem: a helyi Tourinform iroda TDM vezetőjével, Badacsonytomaj volt polgármesterével, valamint három helyi borászattal. Emellett másodelemzésként turisztikai és gazdasági adatokat, valamint településfejlesztési dokumentumokat elemeztem, hogy a vidékfejlesztés és borturizmus helyzetét vizsgáljam.

A kutatás rámutat a térség turisztikai adottságaira, amely a borászatok, a természeti környezet és a helyi események összességével válik vonzó célponttá a látogatók számára. A borturizmus gazdasági hatása nemcsak a borászatok, hanem a helyi szolgáltató szektort és az önkormányzat bevételeit is befolyásolja. A tanulmány különösen kiemeli a szezonális, az infrastruktúra és a fenntarthatóság kérdését, amelyek a borvidék hosszú távú fejlődése szempontjából alapvető fontosságúak.

A vidékfejlesztés szintén hangsúlyos szerepet kapott, hiszen a helyi fejlesztési projektek közvetlenül és közvetve is támogatják a turizmus növekedését és a térség gazdasági stabilitását. Az infrastruktúra korszerűsítése, a környezeti értékek megőrzése és a borászatokkal való együttműködés olyan kulcselemek, amelyek hozzájárulnak a Badacsonyi borvidék vonzerejének és versenyképességének növeléséhez.

Összességében a dolgozat bemutatja, hogy a Badacsonyi borvidék hogyan használja ki természeti és kulturális adottságait a fenntartható fejlődés és a gazdasági növekedés érdekében, miközben a helyi közösség és az önkormányzat összefogása révén igyekszik alkalmazkodni a modern kihívásokhoz. A kutatás eredményei segítenek jobban megérteni a borvidék gazdasági szerepét és fejlődési irányait a jövőbeni döntéshozatal és fejlesztési tervek számára.

7. Irodalomjegyzék

- 📖 127/2009. (IX. 29.) FVM rendelet: a szőlészeti és a borászati adatszolgáltatás, valamint a származási bizonyítványok kiadásának rendjéről, továbbá a borászati termékek előállításáról, forgalomba hozataláról és jelöléséről, 1. melléklet: A borvidékek és a hozzájuk tartozó települések meghatározása, Letöltés dátuma: 2024. 06. 15. Forrás: <https://faolex.fao.org/docs/pdf/hun113296.pdf>
- 📖 BFH Európa Kft. (2017): Badacsonytomaj Város Integrált Településfejlesztési Stratégia
- 📖 Dudić, Branislav, Mittelman, Alexandra, Pajtinková Bartáková, Gabriela, Gubíniová, Katarína (2023): Trends of Global Wine Market In: *Proceedings of the International Scientific Conference: Challenges of Modern Economy and Society through the Prism of Green Economy and Sustainable Development – CESGED 2023*, Novi Sad, Educational and Business Center for Development of Human Resources, Management and Sustainable Development, ISBN 978-86-81506-23-3, pp. 91–97. Letöltés dátuma: 2024. 11. 08. Forrás: https://www.researchgate.net/profile/Mirjana-Radovic-Markovic/publication/376416390_GREEN_ENTREPRENEURSHIP_AT_THE_GLOBAL_LEVEL_CHALLENGES_AND_PERSPECTIVES/links/6578406acbd2c535ea1a38c2/GREEN-ENTREPRENEURSHIP-AT-THE-GLOBAL-LEVEL-CHALLENGES-AND-PERSPECTIVES.pdf#page=106 pp. 94, 96.
- 📖 Dula Bence, Mészáros Gabriella, Rohály Gábor (2012): *A borfogyasztás kultúrája*, A borkultúra központ kiadványai, TÁMOP-4.1.2.A/2-10/1-2010-0009, Eger: Eszterházy Károly Főiskola Letöltés dátuma: 2024.07.15. Forrás: https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/3061/A_borfogyasztas_kulturaja.pdf?sequence=1 pp. 6-7.
- 📖 Ember Sándor, Kozma Kálmán, Domián Emese (2021): *BORKÖNYV: A szőlőtől a pohárig*, Mediaworks Hungary Zrt.-Mezőgazdasági Könyvek, ISBN 978-963-286-765-6 pp. 13-20, 52, 274-310.
- 📖 Kovács Dezső (2011): *Út a tömegtermeléstől a vidéki élménygazdaságig-Villány és a Villány-Siklói Borút példája*, Településfejlesztés és Innováció, 5. évfolyam 2. szám Letöltés dátuma: 2023.11.28. Forrás: https://epa.oszk.hu/01900/01951/00013/pdf/Teruletfejlesztes_es_innovacio_EPA01951_2011_02_23-43.pdf pp. 29.
- 📖 Könyves Erika (2015): *BORTURIZMUS-BORUTAK*, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Készült a TÁMOP-4.1.1.C-12/1/KONV-2012-0014

- azonosító számú projekt keretében. Letöltés dátuma: 2024.07.08. Forrás: <https://core.ac.uk/download/pdf/161034422.pdf> pp. 17, 51–52, 75, 77, 79, 114-146.
- 📖 KSH (2020): *Szőlőültetvények Magyarországon, 2020* Letöltés dátuma: 2024.08.03. Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/szoloultetvenyek/2020/index.html>
- 📖 Laposa József (1988): *Szőlőhegyek a Balaton-felvidéken*, Mezőgazdasági Kiadó, ISBN 963 232 478 1, pp. 7-9, 74.
- 📖 Laposa József (2003): *Balatoni borok*, Kossuth Kiadó, ISBN 963 29 4421 9, pp. 10, 29-31, 52.
- 📖 Laposa József (2020): *Badacsony: A magyar borvidékek ékessége* A szerző saját kiadása. pp. 7, 20-22
- 📖 Szabó, Géza, Závodi, Bence (2018): The Wine Tourism of Hungary from the Point of Festivals, *Journal of Tourism and Hospitality Management*, Vol. 4, 2018. In: *Proceedings of the 4th International Tourism and Hospitality Management Congress*. Letöltés dátuma: 2024. 11. 08. Forrás: https://www.ithmc.com/sites/default/files/u308/online_final_ithmc_2018_proceedings.pdf#page=139 pp. 79-80.
- 📖 Tóthné Igó Zsuzsanna (2012): *Tematikus utak-Borutak*, A borkultúra központ kiadványai, TÁMOP-4.1.2.A/2-10/1-2010-0009, Eger: Eszterházy Károly Főiskola Letöltés dátuma: 2024.07.15. Forrás: https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/3354/Tematikus_utak_-_Borutak.pdf?sequence=1 pp.21, 22.
- 📖 Várhelyi Tamás (2012): *Borturizmus*, Líceum Kiadó, Eger, ISBN 978-963-9894-93-8 Letöltés dátuma: 2024.03.18. Forrás: https://publikacio.uni-eszterhazy.hu/5356/1/Borturizmus_Várhelyi_online.pdf 2–5., 7., 10. fejezet

Holnapok

- 📖 Badacsony (n.d.): *Szőlőhegyeink: Badacsony* Letöltés dátuma: 2024. 08.14. Forrás: <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5358-badacsony>
- 📖 Badacsony-hegy (n.d.): *A Badacsony-hegy* Letöltés dátuma: 2024.08.14. Forrás: <https://badacsony.com/index.php/list-page/1229-badacsonyi-borvidek/4353-a-badacsony-hegy>
- 📖 Csobánc (n.d.): *Szőlőhegyeink: Csobánc* Letöltés dátuma: 2024. 08.14. Forrás: <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5361-csobanc>

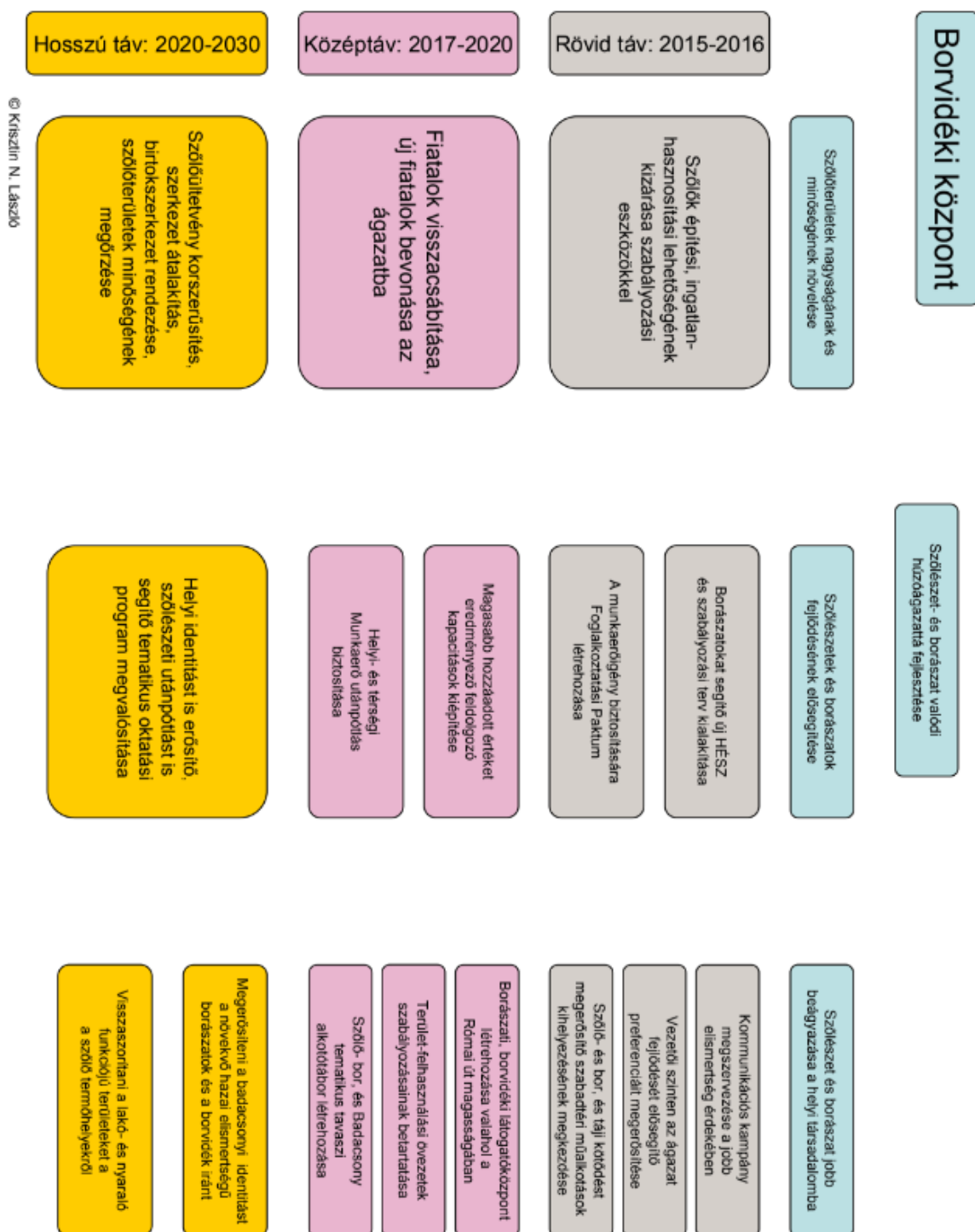
- 📄 Gulács (n.d.): *Szőlőhegyeink: Gulács* Letöltés dátuma: 2024. 08.14. Forrás: <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5360-gulacs>
- 📄 Mészáros Gabriella (n.d.): *Badacsonyi borvidék* Letöltés dátuma: 2024. 07. 16. Forrás: <https://bor.hu/borregiok/badacsonyi-borvidek>
- 📄 Örsi-hegy (n.d.): *Szőlőhegyeink: Örsi-hegy* Letöltés dátuma: 2024. 08.14. Forrás: <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5364-orsi-hegy>
- 📄 Sabar-hegy (n.d.): *Szőlőhegyeink: Sabar-hegy* Letöltés dátuma: 2024. 08.14. Forrás: <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5365-sabar-hegy>
- 📄 Szent György-hegy (n.d.): *Szőlőhegyeink: Szent György-hegy* Letöltés dátuma: 2024. 08.14. Forrás: <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5357-szent-gyorgy-hegy>
- 📄 Szigliget (n.d.): *Szőlőhegyeink: Szigliget* Letöltés dátuma: 2024. 08.14. Forrás: <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5363-szigliget>
- 📄 Tóti-hegy (n.d.): *Szőlőhegyeink: Tóti-hegy* Letöltés dátuma: 2024. 08.14. Forrás: <https://badacsony.com/list-page/1388-szolohegyeink/5359-toti-hegy>

Adatok

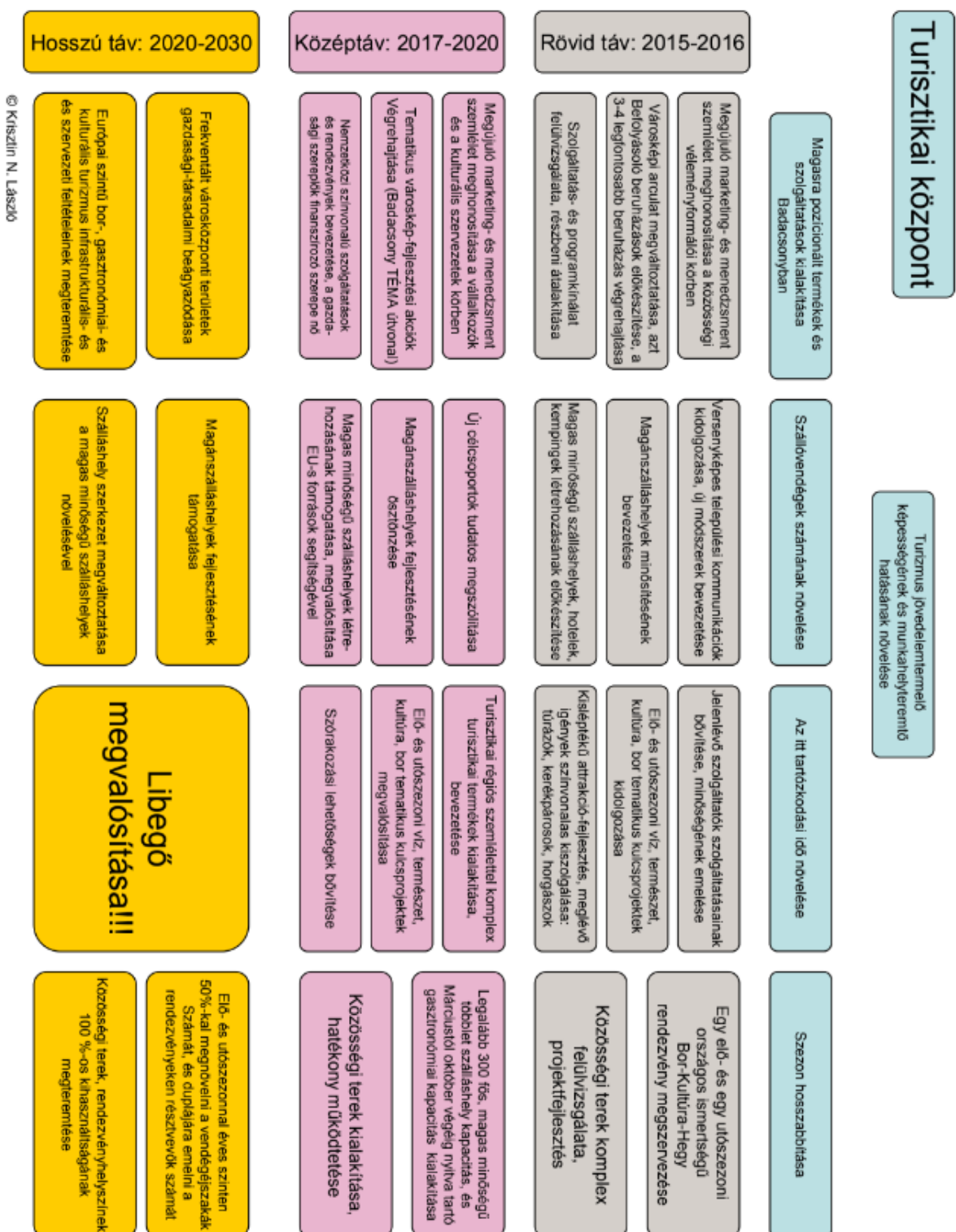
- 📁 Hegyközségek Nemzeti Tanácsa (2023): *Statisztikák* Letöltés dátuma: 2024. 07. 13. Forrás: <https://www.hnt.hu/statisztikak/>
- 📁 TeIR (2023): *Települési tervezés-Települési tervezést támogató adatok* Letöltés dátuma: 2024.10.09. <https://www.oeny.hu/oeny/TeIR/#/tablo/5>
- 📁 KSH (2024): *Tájékoztatási adatbázis-Szakstatisztikák témák szerint* Letöltés dátuma: 2024.11. 7. <https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>
- 📁 NTAK (2023): *Nemzeti Turisztikai Adatszolgáltató Központ* Letöltés dátuma: 2024.03.02.
- 📁 OIV (2023): *Data Discovery Report* Letöltés dátuma: 2024.08.04. Forrás: <https://www.oiv.int/what-we-do/data-discovery-report?oiv>

8. Mellékletek

1.melléklet: Borvidéki központ rövid-, közép- és hosszú távú célok Badacsonytomajon
 Forrás: Krisztin N. László

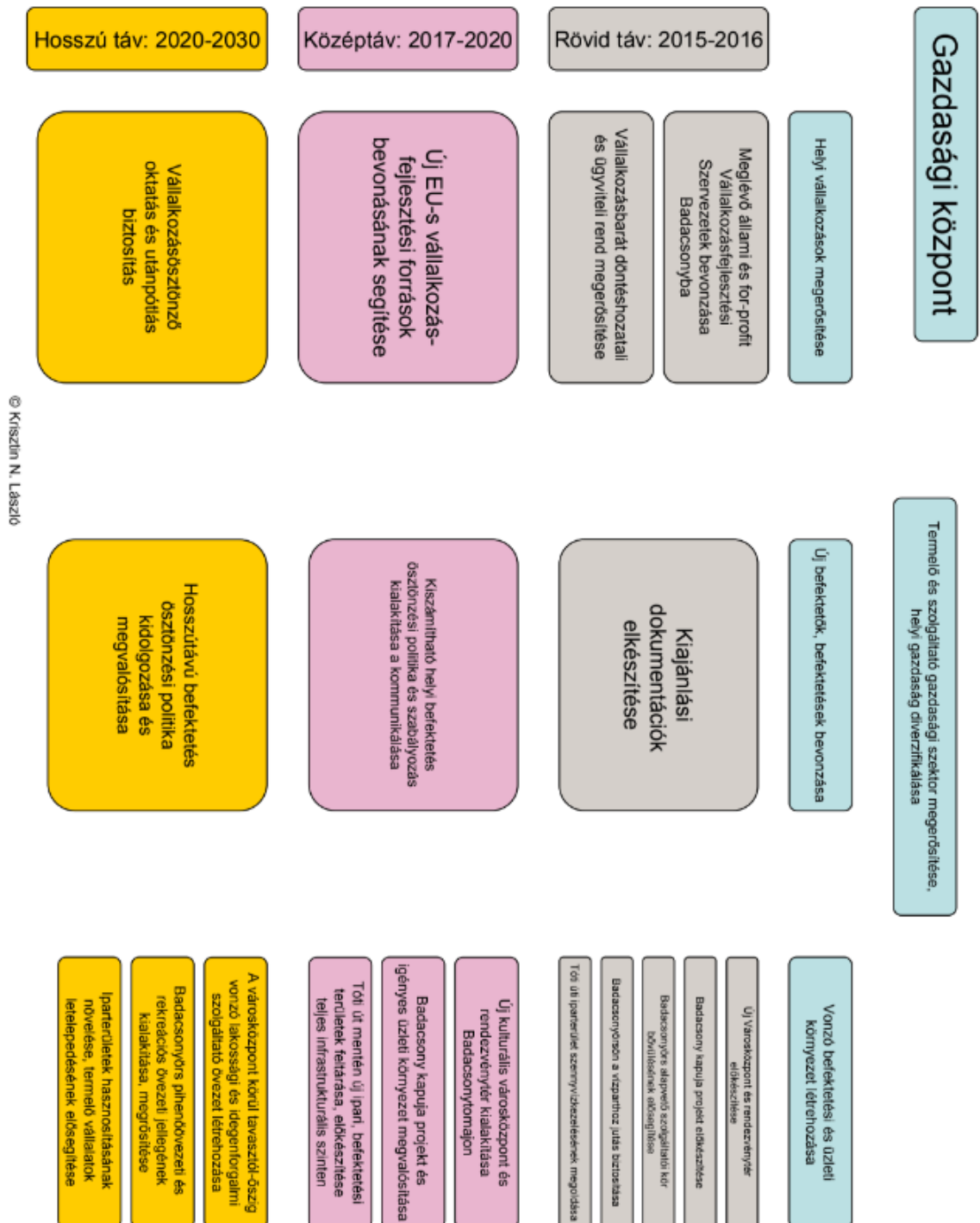

2. melléklet Turisztikai központ rövid-, közép- és hosszú távú célok Badacsonytomajon
 Forrás: Krisztin N. László

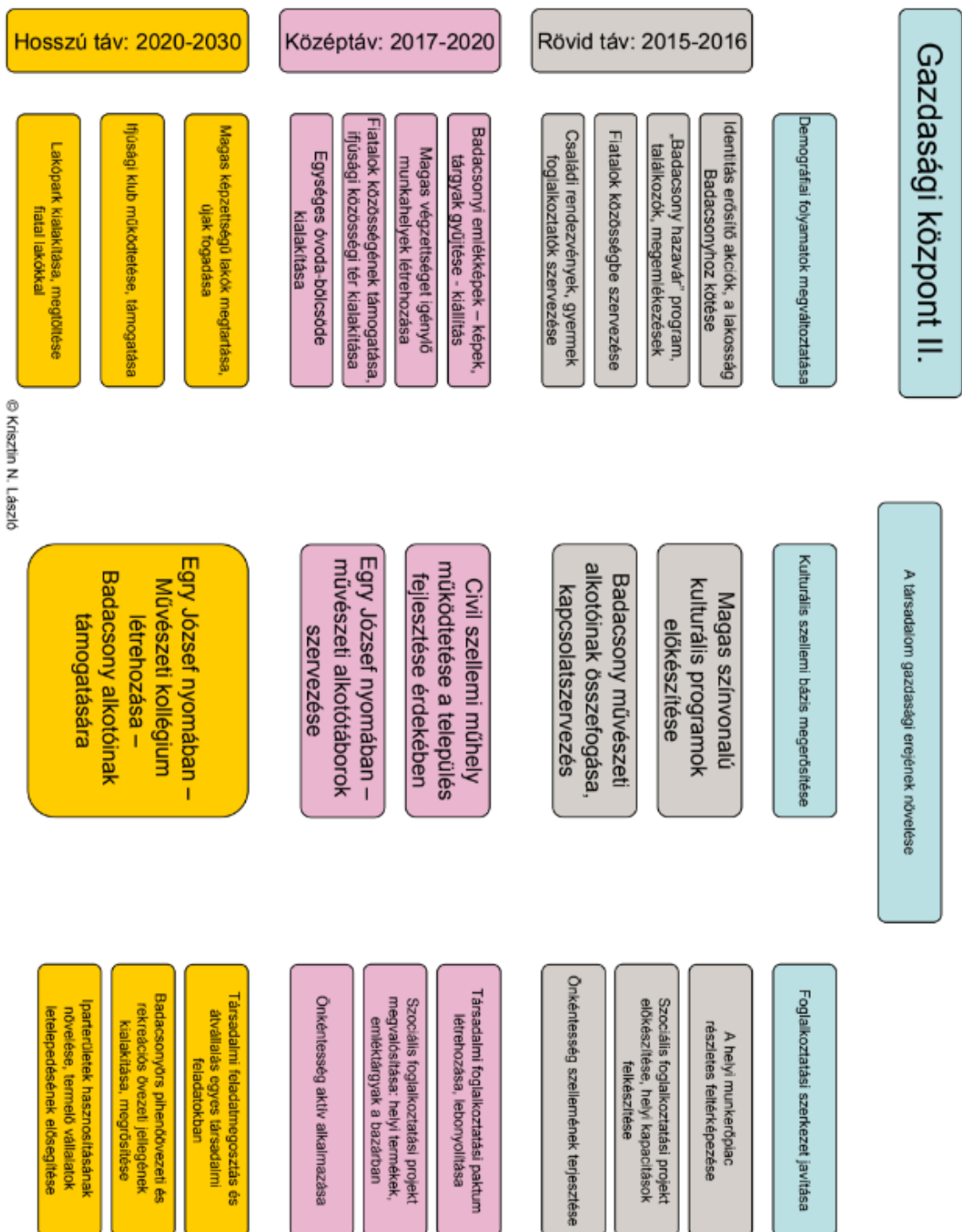
© Krisztin N. László

3. melléklet: Gazdasági központ rövid-, közép- és hosszú távú célok Badacsonytomajon
 Forrás: Krisztin N. László

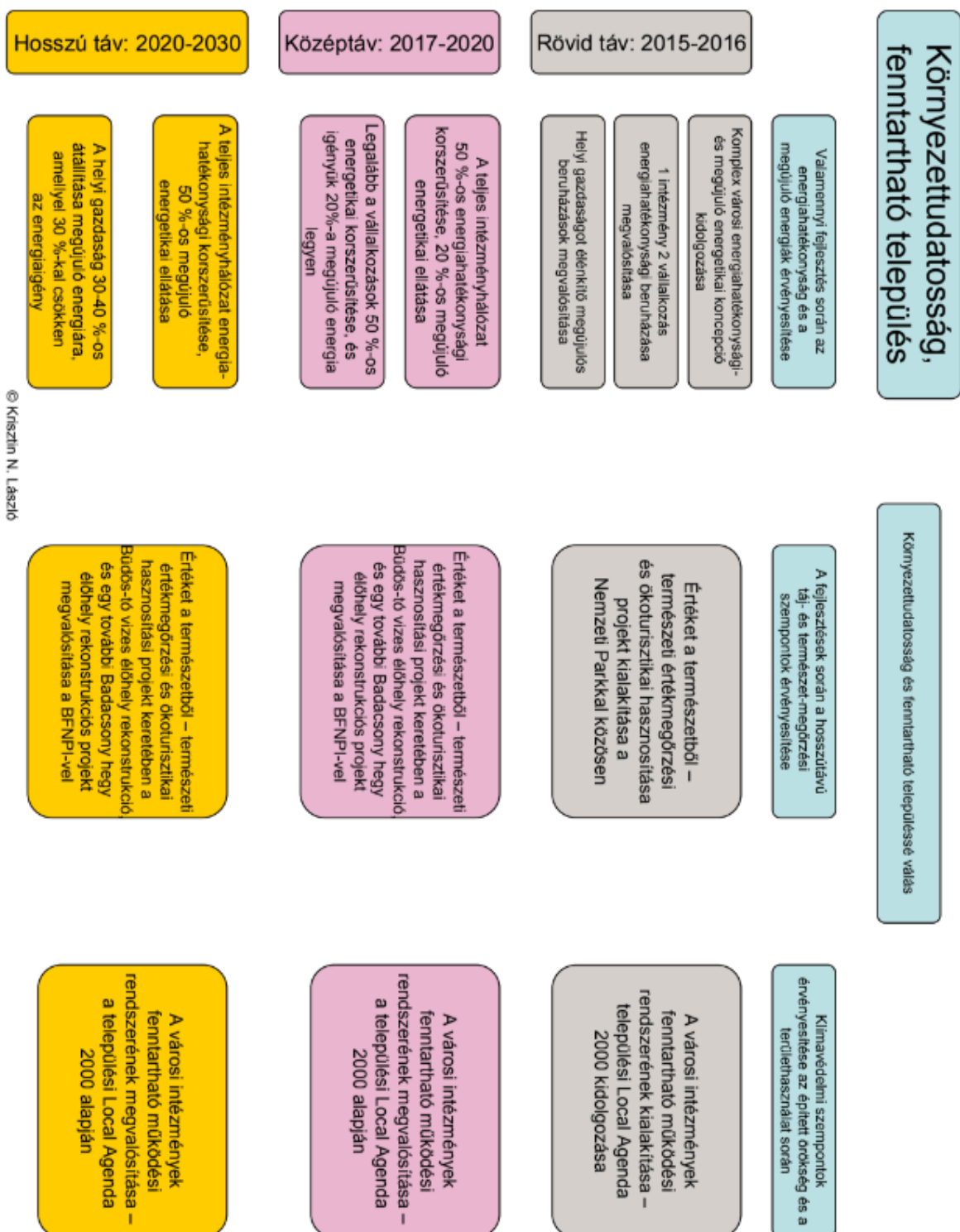
© Krisztin N. László

4. melléklet: Gazdasági központ II. rövid-, közép- és hosszú távú célok Badacsonytomajon
 Forrás: Krisztin N. László

© Krisztin N. László

5. melléklet: Környezettudatosság, fenntartható település rövid-, közép- és hosszú távú célok
Badacsonytomajon Forrás: Krisztin N. László

© Krisztin N. László

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Borda Veronika
A Hallgató Neptun kódja: BUSTHG
A dolgozat címe: A borturizmus és a vidékfejlesztés vizsgálata a Badacsonyi borvidéken
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Fenntartható Turizmus Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítotam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2024 év november hó 08 nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Borda Veronika (név) (hallgató Neptun azonosítója: BUSTHG) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / **nem javaslom**.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: 2024 év november hó 08 nap

belső konzulens